

1795.

18. Faehse, Friedrichs. *Wideris Platonis.*
19. Fleck, Ferdinandus Gottlieb: *Hermeneutices hitali*
pauititarum: De adquirenda vel amittenda possessione
Spec. I. De principis possessionis, quae a jureis
fictiouis huc proficiscuntur
20. Fleck, Ferdinandus Gottlieb: *De exhibitione*
delinquentium secundam principia juris publici
universalis, gentium, Romani atque Saxonici.
21. Green, Aug. Frider. Sigismundus, *fac jus. prola.*
cellarius: De successione in bona mobilia
Schiffsamii, vel alias exenti, secundum sta-
tuta domicilii, in quo jura civitatis atque
sint.
22. Haarias, Joann. Gualob: *De rite instituendis nosa*
comitis civis.
23. Huebner, Christianus Gottlieb: *Historiae Regum*
Romanorum ad sepulturas pertinentium adjecta
earum comparatione cum patriis institutis. Spec. II.

1795.

24. Amghausius, Samuel Fredericus: De iurejurando calum-
niae secundum principia juris Romani, Ger-
manici, Canonici et Praevici. Spe. I.
25. Loehr, Samuel Verhardus: De iuribus et obliga-
tionibus contractuum
26. Mueller, Johannes Godfridus: Super iure primarum
procuratorum exercitio. Spe. III. Programms,
quo et orationem auspicialium iuritat.
27. Platnerus, Innocentius, univ. litt. Lips. procurcellarius:
An ridiculum est animum verum inquirere. Pro-
gramms, quo panegyrica medicum addit.
28. Pherring, Christianus Haenicus: Utrum inter
mercatores adstant ordinis beneficium
nec ne?

Handwritten notes on the left edge of the page, including the word "aus" and other illegible characters.

1772

13. Inghelien, hand ...

14. ...

15. ...

16. ...

17. ...

HERMENEVTICES ^{1795.19.}
TITVLI PANDECTARVM ²
DE ADQVIRENDA VEL
AMITTENDA POSSESSIONE

SPECIMEN I.
DE
PRINCIPIIS POSSESSIONIS, QVAE A IVRIS
FICTIONIBVS PROFICISCVNTVR.

SCRIPSIT
ET
AD AVDIENDAM ORATIONEM
QVA
MVNVS PROFESSORIS IVRIS EXTRA ORDINEM
CLEMENTISSIME SIBI DEMANDATVM

DIE XXII. OCTOBR. MDCCXCV.
H. IX.

IN AVDITORIO IVRECONSULTORVM
AVSPICABITVR
HVMANISSIME INVITAT
D. FERDINANDVS GOTTHELF FLECK
PROF. IVR. EXTR.

LIPSIAE
EX OFFICINA BVDERI.

HERMENEVTICVS
TITVLV PANDECTARVM
DE ADQVIRITNDV VEL
AMITTENDA POSSESSIONE

SPECIMEN I
DE
PRINCIPIS POSSESSIONIS QVAE A IURE
FICTIOIBVS PROHIBENTVR

AD ADQVIRITNDV VEL
AMITTENDA POSSESSIONE
MVS PROFESSORIS IVRIS EXTRA ORDINEM
INSTITVTORIS IURIS
IN AVSTROLO FERROSTORIVM
AVSTRIAE

D. FERDINANDVS GOTTHER FLECK

LIPSIÆ
EX OFFICINA STAMMERS

CAPVT I.

De origine et noſione poſſeſſionis facti ac iuris diſſeritur.

Quamquam ab eo inde tempore, quo animum inceſſit lubida
legum a Romanis latorum vim ac poteſtatem indagandi,
locus ille de poſſeſſione tot tantisque difficultatibus laborare mihi
viſus eſt, vt varias iuris conditorum opiniones comparando, in
perditis ac deſperatis fere haberem interpretum conſilium, qui
nubes oraculis Iuriſconſultorum obductas, exploſa criticorum
audacia, diſiicere ſibi perſuaderent, mei tamen officii ratio po-
ſtulauit, vt non omnem ſpem, huic argumento per ius ciuile
longe lateque diſuſo lumen adfundendi abiicerem, ſed ſym-
bolas qualescunque meas tollendis ambiguitatibus ea, qua licet,
perſpicuitate conferrem. Viam, ſi quis dicat, magno conatu
ſtudioque Conf. CUPERVM a) et Gener. SPANGENBERGIUM b),
qui illius veſtigia ſecutus eſt, mihi aperuiſſe, facile animadwertet,
ſpicilegium relictum eſſe, non indignum eo munere, quo nouus
interpres perſungi cupiat. Plura praefari nolo, ſed telam ipſam
iamiam exordiri adtinet. Ne autem temere et inauſpicato rem
adgreſſus

a) CUPER. *obſ. ſel. de natura poſ-
ſeſſionis.* Lugd. Batav. 1789.

b) CAROL. F. W. 2 SPANGEN-

BERG. *Verſuch einer ſyſtematiſchen
Darſtellung der Lehre vom Beſitz.*
2 Tom. Bayr. 1794.

adgressus esse videar, legumlationi diuinae honos est habendus, eiusque principii, quod sana ratione duce intelligere licet, memoria reuocanda, facultatem possidendi tantum inesse notioni ac conditioni dominii, idque amissa possessione confestim etanescere, Dominus igitur rem, quam alius bona fide nactus est, amisisse censendus, et vindicandi potestate caret; nec dominii quidem vim defenderem, licet alius mala fide rem adquisierit: non enim nouus possessor propter dominii, quo quis antea gauisus est, rationes, quasi illud amissa possessione adhuc statuendum esset, rem retinere potest, sed propter laesionem illatam remedia ad ipsam rem recuperandam comparata pristino domino indulgentur. In alia omnia iuerunt legum Romanarum latores. Rerum nullius et derelictarum dominium quanquam naturali possessione seu detentione coepisse NERVA filius ait, cuius sententiae PAVLVS *c)* non intercedit, in modis tamen acquirendi deriuatiuis possessio antiquissimis temporibus iam a dominio separatim spectari coepit. Varias eius rei reddi posse rationes, nec ea, quae a GALVANO *d)*, qui de nuda tantum detentione loquitur, aut ab ANTON. MERENDA *e)*, vnicam tantum causam adferente, tradita leguntur, sufficere arbitror. Etenim non solum obseruamus, facultatem vindicandi rem aduersus bonae fidei possessorem datam ac concessam esse, nec malae fidei possessorem, et rei non derelictae inuentorem, dominium, quod ipse non habet, in alium siue bona

c) l. i. §. i. π. de adq. vel am. poss.

e) MERENDA *conuou.* iur. l. XII. c. i. seqq.

d) GALVAN. de usufr. c. 33. §. 3.

bona siue mala mente adcipiat, transferre unquam posse, verum etiam in alienandis rebus formam saepe definitam esse, eaque insuper habita dominium in adipientem non transire intelligimus. Adcedit, quod alienandi facultas ciuibus quibusdam adempta sit, ita vt alii ciues res iure dominii ab illis comparare nequeant. Attamen in his similibusue negotiis aequum profecto videbatur prudentibus, commodis quibusdam adiuuari eos, qui rem, vtut non iure dominii, certe tamen bona fide nacti sunt, nec, si de causis quaerebatur, non poterant non haec commoda ab indole possessionis proficisci. Ipsi quoque rei domino possessionis beneficia haud raro magis utilia videbantur, quam iura dominii. Neminem, qui vel leuiter iurisprudentiae quiritariae praecepta degustauerit, latet, probationem dominii nimis difficultatibus obnoxiam fuisse, ideoque ipsum dominum magis possessionis iure, quam formula ex dominii iure repetita sibi suisque rebus consulere voluisse. Qua de re CAIVS f) ait, *is, qui desinuit rem petere, animaduertere debet, an aliquo interdito nantisei possit possessionem: quia longe commodius est, ipsum possidere, et aduersarium ad onera petitoris compellere, quam alio possidente petere.* Quae cum ita sint, mirum non est, quid sit, quod possessio variis tum defensionibus munita tum ornata effectibus; et ICTi eam in ipsis adeo dominis a dominio separatam pertractauerint.

Cognitis ac perspectis iis rationibus, quae ICTos perpulerunt, vt possessionis indolem inuestigarent et iura ei propria defini-

B 2

f) l. 24. π. de rei vind. cf. l. 1. §. 2. 3. π. de inuerd. rei possid.

rent, iam exponendum est de discrimine, quod inter possessionem, quae in factō posita est, et eam, quae iuris esse intelligitur, intercedat. Quidquid naturae et indoli negotii, de quo quaeritur, consentaneum est, factum, res facti esse aut ad factum pertinere dicitur *g*): iis autem verbis, ius, iuris est, ius vertitur, nihil aliud demonstratur, quam quod iuris civilis principii introductum, aut iuris fictionibus suppletur. Possessionis nomine ii potissimum, qui Stoicorum sapientiae addicti omnes sensus sub tactu comprehendebant *h*), nihil aliud venire opinantur, quam veram detentionem cum animo sibi habendi coniunctam, et ea procul omni dubio est possessio, quae ex factō seu sua natura aestimatur. Exculta sensim paulatimque iurisprudentiae Romanae facie, intra fines possessionis per se spectatae iuris autores subsistere non poterant, sed variis ex causis vis ac potestas possessionis novis adcessionibus indigere videbatur. Quemadmodum enim alia iuris civilis capita, si seriem temporum intuemur, propter salutem et vtilitatem publicam varias mutationes et incrementa habuerunt, ita quoque eadem ratio effecit, ut in possessionis doctrina detentio et animus sibi habendi fingeretur, ubi hae partes reuera abessent, aut abesse fingerentur, ubi, si veritatem spectamus, nemo non locum iis relicturus fuisset. Praeterea, cum legumlatoribus curae cordique id esse

debeat,

g) l. 41. π. de pecul. l. 27. §. 2. π. HENR. EKHARDI, *hermeneutica iuris de pact.* l. 38. §. 6. π. *de verb. obl.* ex ed. Walchii. Lips. 1779. c. 4. l. 47. π. *de donat. inter V. et Ux.* CHR. FRID. GE. MEISTERS *de philosophia Jurisconsultorum Romanorum* l. I. §. 3. π. *de adq. vel am. poss.* *Stoica.* Goett. 1756.

b) SENEC. ep. 106. cf. CHRIST.

debeat, vt omnes iuris partes apta ratione inter se cohaereant, nec lege condita alia iuris principia inprimis generalia, quorum autoritas non exoleuit, subuertantur, huic quoque officio in iis principiis, quibus possessio regitur, definiendis satisfecerunt Romani. Etenim ne varia iuris capita infirmarentur, nonnulla in possessione facti aut immutanda aut vltra eius terminos proferenda erant: quid? quod? his ipsis sanctionibus possessionem concernentibus tum inconstantia tum repugnantia nouis adcessionibus adimenda erat, ne capita ad possessionem relata ambiguitate quadam laborarent, sed totus ille locus ab iis quoque, quae contraria in eo ipso reperirentur, vindicaretur. Ea autem omnia, quibus possessio per se spectata, seu in facto posita, mutationem passa est, a iure seu iuris fictionibus repetuntur; id quod prudentes verbis indicant, *utilitatis causa, iure singulari receptum est i)*, *utilitate suadente relictum est k)*; *consultius videtur l)*, *tam ratione utilitatis quam iurisprudencia receptum m)*. De eo, qui iuris auxilio possidere fingitur, *ICTi dicunt possidere videtur, creditur, intelligitur n)*. Ex his igitur conuicere par est, possessionem facti eam esse, cui et detentio et animus rem sibi habendi inest, possessionem vero iuris, cui et detentio et animus rem sibi habendi aut inesse,

i) l. 44. π. de adq. vel am. poss. l. 32. §. 2. π. eod. PAVLLVS l. 16. π. de legg. inqur, ius singulare est, quod contra tenorem rationis, propter aliquam utilitatem auctoritate constitutum introducum est.

k) l. 44. §. 6. π. de vsurp.

l) l. 3. C. de adq. et ret. poss.

m) l. 1. C. eod.

n) §. 3. I. per quas pers. cuiq. adq. l. 15. 24. 25. §. 1. l. 36. 37. 42. π. de adq. vel am. poss. l. 16. §. 1. π. de vsurp.

inesse, aut non inesse fingitur; seu, ut aliis verbis utar, possessionem in iure consistere, quoties possidere fingitur, qui vel corpore non detinet vel animum possidendi non habet: aut contra possidere negatur, qui reuera et corpore rem detinet, et animum possidendi habet. Quam quidem opinionem omnium optime PAPINIANVS probat in *l. 49. π. de adq. vel amitt. poss.* Certum est constatque inter omnes, exulta possessionis natura Iureconsultos statuisse, ordinarie neminem acquirere possessionem, nisi qui et animum possidendi haberet, et rem ipsam corpore detineret. Hinc dominica potestas parum proficua erat ad acquirendam per seruum possessionem, si quidem regula inualuit *quae facti sunt ad dominum non transeunt o)*. At vero haec regula, quam prudentes sanae rationi conuenire adferebant, iure immutata fuit, et principium introductum, eum quoque, qui seruum possideret, siue dominus esset, siue non esset, per seruum possidere alias res posse, modo res illas tenendi adfectum haberet *p)*. In *l. 49. §. I. π. de adq. vel am. poss.* PAPINIANVS ait, *qui in aliena potestate sunt, rem peculiarem tenere possunt, habere, possidere non possunt q)*, *quia possessio non tantum corporis sed et iuris est r)*. Si possessio tantum in

facto

o) l. 44. pr. π. de cond. et demonstr. §. 2. l. de stipul. seru. l. 38. §. 6. π. de verb. obl.

p) l. I. §. 6. §. 14. 15. 22. π. de adq. vel am. poss. l. 23. §. ult. l. 34. §. 2. π. cod. l. 54. §. ult. π. de adq. rer. dom. l. 25. §. ult. π. de lib. caus. l. I. §. 46. π. de vi et vi arm. Serui possessor res illas tenendi adfectum habere debet, et tantum utilitatis

causa iure singulari receptum dicitur, ut ex peculiari causa per seruum ignorantem possessio acquiratur. *l. 44. §. I. π. de adq. vel am. poss. l. I. §. 5. l. 3. §. 12. cod.*

q) l. 24. π. de adq. vel am. poss. l. 38. §. 7. 8. π. de verb. obl.

r) l. 19. π. ex quib. caus. mai. l. I.

facto confisteret, seruis quoque et filiisfamilias potestas esset, non tantum tenendi, verum etiam habendi, possidendi. Iam vero cum placuisset, tenere quidem eos posse; habere, possidere non posse, idoneam sane rationem PAPINIANVS adfert, possessionem non tantum corporis esse siue facti, verum etiam varia capita fictionibus iuris niti. Nam in specie proposita leges fingunt, deesse in filiis familias et seruis voluntatem rem sibi habendi, seu suo et proprio nomine possidendi. At enimvero in nonnullam dubitationem effatis aliorum iuris autorum forte me adductum videas, ita, vt quo me vertam, vix at ne vix quidem habere valeam. Non leuia enim dubia meae coniecturae mouent dicta CAII 1), naturalis ratio autoritate senatus commutari non potest, sed animum velin aduertas iis, de quibus CAIUS loquitur. CICERO 2) quidem testatur, omnium duntaxat rerum, quarum salua substantia vtendi fruendi potest esse facultas, vsumfructum dari. At senatus consulto sub Tiberio condito, quod MASSVRIVS SABINVS, NERVA, CASSIVS ET PROCVLVS interpretantur, placuit, omnium quae in bonis sunt, adeoque earum quoque rerum, quae vfu tolluntur, vsumfructum legari posse. CAIUS igitur censet, eo senatus consulto non id effectum esse, vt pecuniae vsumfructus proprie esset; nec enim naturalis ratio autoritate senatus commutari

l. 1. §. 3. 4. π. de adq. vel am. poss. am. poss. §. 5. I. per quas pers. cuiq.
 l. 53. π. de adq. ver. dom. Alia ex- adq.
 empla vide in l. 24. π. de adq. vel 1) l. 2. §. 1. π. de vsufr. ear. ver.
 am. poss. l. 26. pr. π. de don. inter V. 2) CICERO in Topicis c. 3. GAL-
 er Ux. l. 12. §. 2. π. de captiv. et post- VAN. de vsufr. c. 3. NOODT de vsufr.
 lim. l. 1. §. 20. l. 42. π. de adq. vel c. 20.

mutari potuit, sed remedio introducto, coepit quasi usufructus haberi. Si eam sententiam ad possessionem referre velis, dici etiam nequit lex civilis eo usque valere, vt factum possidendi re ipsa infectum reddat, vel illud esse iubeat, vbi reuera exulet. Sed tantum abest, vt possessio in foro per se seu sua natura spectetur, vt potius effectuum tantum, iure civili eidem tributorum, ratio habenda sit. Hos autem effectus, quos addere possessioni facti lex civilis solet, quidni communicare cum eo etiam possit, qui reuera corpore non possidet, vel adfectum tenendi non habet, aut quidni detrahere eos aliquando de hoc facto queat, et statuere, eos non possidere, qui rem vere detinent cum animo sibi habendi? Eo igitur sensu, effectuum scilicet ratione habita, nunc eo loco res censenda est, ac si re vera possideatur, nunc autem possessionis notio negligenda, quae veritate spectata, talis esse apprehenditur. Expendere iam liceat effata TRYPHONINI adferentis possessionem, quam quis ipse habuit, postliminio non restitui, quia facti causae infectae fieri nulla constitutione possunt *u*). Sententia ad effectus iure statutos referri nequit, siquidem Iureconsultus sibi ipsi contradiceret, addens ex Iuliano *eredi suo tempore impleri usucapionem eorum, quae captiuus per subiectas suo iuri personas possidebat, usque capiebat, vel si qua postea peculiari nomine comprehenduntur x*). Illud enim ius fictione profecto nititur, quae ii, qui alterius potestati subiecti sunt, res peculiare non possidere

u) l. 12. §. 2. de capt. et postlim. *x*) l. 12. §. 2. π. eod. reuerf.

dere η), sed dominus ac pater eas, adeo ignorantes, possidere intelliguntur ε). Itaque non aliter, nisi Tryphoninum parum sibi constare putes, caput propositum intelligi potest, quam veritate spectata constitutiones eo usque non valere, ut causae facti infectae fiant. Quanquam facile largior, fictionibus non eum locum esse in postliminio, quem in aliis capitibus deprehendimus α), accuratius tamen, si quid video, PAPINIANVS β) quaestionem pertractavit. Is enim rationem redditurus, quare possessio emtoris ab hostibus capti non restituatur, inquit, *possessio plurimum facti habet, causa vero facti postliminio non continetur*, iisque verbis innuit, possessionem etiam post forenses disputationes plurimum facti retinuisse, idque in hac ipsa quaestione usu venire.

C A P. I I.

Quantum possessio naturalis ac civilis ex iure mutuata sit, ostenditur.

Exposita possessionis, quae aut in facto consistere aut iuris fictionibus niti prudentibus videbatur, vi ac indole, meum iam esse puto, ut possessionis, quae naturalis et civilis audit, notionem persequar, et

γ) l. 24. l. 49. §. I. π . de *adq. vel amit. poss.*

ε) l. I. §. 5. π . cod. tit. l. 44. §. 7. π . de *usurp.*

α) Cf. CHESIVS *different. iur. c. 63.*

FRANC. RAMOS DEL MANZANO in *Recur. novam. ad tit. π de adq. vel am. poss.* P. II. c. 2. §. 4. in Meermann. *Thef.* T. VII.

β) l. 19. π . ex *quib. caus. mai.*

et quam late iuris autoritas pateat, definiam. Vocabulum *naturale* a Iureconsultis id vocatur, quod a natura est, aut ei conuenit a), *ciuile* autem, quod a iure ciuili originem traxit, aut iuri ciuili consentaneum est b), ac proinde naturalis possessio de corporali tantum rei detentione adcipitur; animus vero sibi habendi idemque a proprietate separatus, seu, vt verba Iureconsultorum mea faciam, adfectio tenendi c), intellectus possidendi d), sensus adcipiendi possessionem e), propositum possidendi f) ex eorum sententia possessionis ciuilis indolem efficit. Iureconsulti enim inprimis ii, qui stoicae philosophiae praeceptis imbuti erant, possessionem prima sua ac propria significatione nihil aliud denotare sibi persuadebant, quam actum, quo rem in potestate habemus, seu detentionem, cui corpore insititur. Ita LABEO Stoicorum more possessionem a sedibus ponendis repetit, et ait g) *possessio appellata est a sedibus quasi positio: quia naturaliter tenetur ab eo, qui ei insitit: quam Graeci κατοχὴν dicunt h)*, nec alio sensu ii naturaliter possidere dicuntur, qui alterius tantum nomine in possessione sunt, et propterea, quod animum sibi tenendi non habent, corpore duntaxat possidere statuuntur

a) Cf. l. 4. §. 2. π. de grad. et affn. l. 49. π. de verb. sign. et BRISSON. de verb. sign. sub v. naturalis.

b) BRISSON. l. c. sub v. ciuilis.

c) l. 3. §. 3. l. I. §. I. et l. 3. §. 6. π. de adq. vel am. poss.

d) l. I. §. 9. π. eod.

e) l. 32. §. 2. π. eod.

f) l. 46. π. eod.

g) l. I. pr. π. de adq. vel am. poss. Cf. l. I. §. I. l. 3. §. 3. cod. l. vic. §. I. π. de precar.

h) GROTI. stor. sparf. ad l. I. π. de adq. vel am. poss. MENAG. amoen. iur. c. 39. CVPER de nativ. poss. c. I.

tur i). Ex quo vero possessio a dominio separatim sestumari coepit, effectuum gratia animus imprimis res sibi habendi, quem eo saltem sensu, ut omnis domini notio exularet, iure naturali incognitum esse ICTi adferebant, spectabatur, adeoque necessaria credebatur possessio ciuili, seu ea, cui in ciuitate vis atque effectus tribui posset. Itaque propria possessionis natura inter ciues tum in detentione corporali tum in animo sibi habendi posita erat, et ex his duabus partibus, quae possessionem ciuilem constituebant, iuris autores more suo principia definire solebant. Falli interpretes, qui animum, de quo agimus, interpretantur adfectum domini, siue *ψυχὴν δεσποζόντες* k), vel ex eo apparet, quod possessio ob id ipsum adpellata sit, ut a dominio detentio rei cum animo sibi habendi coniuncta distingueretur, adeo quidem, ut nihil commune habere possessio cum proprietate VLPIANO dicatur l), praetereaque possidere iure ciuili statuatur, qui opinionione domini non possident m). Ut autem hoc argumentum ad amissum examinare valeam; varias possessionis naturalis seu detentionis corporalis virtutes persequar necesse est.

A) Primum enim verisimile est, ICTos statuisse, non refragari possessioni facti, ciuilem quoque possessorem ministerio

B 2

alterius,

i) l. 49. pr. π. de adq. vel am. poss. l. 12. pr. cod. l. 7. §. 11. π. comm. poss. diuid.

k) FRANC. RAMOS DEL MANTZANO in Recit. Nouant. ad tit. π. de adq. vel am. poss. Parr. l. §. 11-16. in MEERM. Thes. T. VII.

l) l. 12. §. 1. π. de adq. vel am. poss.

m) l. 13. §. 1. π. de publ. act. l. 22. §. 1. π. de nox. act. DE RETES ad tit. π. de adq. vel am. poss. Part. I. c. I. §. 19. GALVAN. de usufr. c. 33. §. 3. 4.

alterius, qui adfectu tenendi destitutus est vel animum habendi ex indole negotii sibi tribuere nequit, possidere. Si eius rei rationem habemus, possessio naturalis nudam detentionem rei corporalem denotat, et opponitur possessioni, quacum animus rem suo et proprio nomine possidendi coniunctus est. Naturalem possessionem eo sensu tantum habent usufructuarius *n*), depositarius *o*), conductor *p*), commodatarius *q*), hospes *r*), et is qui securitatis causa custodiam rei nactus est *s*). Ii omnes non possidere, habere *t*), sed tenere *u*), in praedio, in possessione esse *x*) dicuntur.

B) Praeterea in eo quoque, qui civiliter possidet, nonnunquam mentio fit naturalis possessionis seu detentionis, quatenus nimirum partem constituit eius possessionis, cui animus possidendi inest. Eo sensu PAVLVS *y*) scribit: *res mobiles, excepto homine, quatenus sub custodia nostra sunt, hactenus possideri, id est, quatenus si velimus, naturalem possessionem nancisci possimus*, quasi diceret, civiliter res mobiles possidemus, quamdiu eas tenemus naturaliter. Ita quoque IAVOLENVS *z*): *cum heredes instituti sumus, pos-*

s. ffio,

n) l. 12. pr. π. de adq. vel amitt. poss.

o) l. 7. §. II. π. comm. diuid.

p) l. 6. §. 2. π. de precar.

q) l. 2. §. I. π. pro herede.

r) l. 9. §. I. π. de adq. vel am. poss.

s) l. 3. §. 23. π. de adq. vel am. poss. l. 10. §. I. π. eod.

t) l. 49. §. I. π. de adq. vel am. poss.

u) l. 49. pr. π. eod.

x) l. 10. §. I. π. de adq. vel am. poss. l. 6. §. 2. π. de precar.

y) l. 3. §. 13. π. de adq. vel am. poss.

z) l. 23. pr. π. eod.

fectio, nisi naturaliter comprehensa, ad nos non pertinet, et MARCIANVS a) alienare pupillus nullam rem potest, nisi praesente tutore auctore, et ne quidem possessionem quae est naturalis. At enim uero intra hos fines possessionis facti iuris conditores subsistere non poterant, quia et propter utilitatis publicae rationes et ut possessionis indoles aliis iuris principiis conueniret, ope fictionum et iuris interpretatione nunc partes possessionis ciuilibus amplectendae videbantur, ubi reuera deessent, nunc uero reiciendae ubi reuera deprehenderentur. His ita praemonitis attendas uelim possessione naturali C) eam quoque detentionem corporalem denotari, quae talis esse et sola quidem consistere in iure censetur, licet, si ueritatem spectes, cum animo possidendi coniuncta sit. Saepe enim fictione iuris adfectus sibi habendi, qui re uera ex indole negotii, de quo quaeritur, deprehenditur, aut in certis hominibus, qui rem possident, uti in aliis, cogitari potest, abesse intelligitur; eoque modo iure ciuili uxor non possidet rem a marito donatam b), nec filii familias et serui possidere dicuntur c), nec ii omnes, qui rem aliquam tenent, pro possessoribus ciuilibus habentur, quamdiu leges alium possidere fingunt d). Tandem memoratu dignum

- a) l. II. π. de adq. rer. dom. l. 93. π. de reg. iur. Cf. l. I. §. 6. de adq. uel am. poss. l. 54. §. ult. π. de adq. rer. dom. l. 118. π. de reg. iur. l. 21. π. ad l. Iul. de adult.
- b) l. 26. pr. π. de don. inter Vir. et Ux. l. 46. cod. l. 16. π. de adq. uel am. poss.
- c) l. 49. §. I. l. 24. π. de adq. uel am. poss. l. 38. §. 7. π. de verb. obl.
- d) l. 6. §. I. l. 18. §. 3. l. 46. π. de adq. uel am. poss.

dignum est D) possessionem naturalem ei quoque non denegari, qui corpore rem non detinet, sed iuris auxilio et interpretatione pro detentore habetur. Exempla infra demum proponi libelli ratio iubet. At vero ne sententiam meam nimis obscuram, et legibus vix consentaneam esse putes, rei illustrandae exemplum statim adiungam. Quoniam servos naturaliter tantum res tenere, dominus vero civiliter eas possidere dicitur e) ipsum tamen dominum nonnunquam naturaliter quoque iuris beneficio possidere statuamus necesse est. Rerum mobilium possessionem solo corpore amitti, nec eas aliter, quam si sub custodia nostra sint, possideri constat f). Negari quidem nequit, possessionem per alium ex indole quorundam negotiorum, veluti depositi, commodati aliorumque, quorum antea mentio facta est, retineri, vix tamen quisquam diffiteri poterit, peremptam esse possessionem, si tertius vlla alia ratione res mobiles nostras possideat. Verum enimvero dominum rerum quoque mobilium possessionem, quomodocunque illas servus possideat, continuare prudentes tradunt, adeoque iuris fictione dominus pro naturali possessore habendus est, licet rem corpore non detineat. Ex his, quae dicta sunt, haud inuita Minerua colligitur, quid de possessionis civilis indole inde ab iis temporibus, quibus possessio facti iuris fictionibus incrementa cepit, indicandum sit. Ea autem procul omni dubio dicenda est possessio civilis, quae cum animo sibi habendi a iure non infirmato

e) l. 24. π. de adq. vel an. poss.

f) l. 3. §. 13. π. de adq. vel an. poss.

mato tenetur, aut iure, quippe quod hunc animum saepe supplet talis esse statuitur, nulla ceteroquin opinionis domini aut bonae et malae fidei ratione habita. Quibus ita constitutis, sententiam meam tyronum causa in pauca conferre adinet. Iis temporibus quibus possessio a dominio separatim spectari coepit, possessio facti, quae necessaria putabatur, tum detentionem corporalem, tum animum sibi habendi complectebatur. Naturalis possessio seu detentio rei corporalis et de eo qui ministerium tantum praestabat alienae possessioni scil. civili, et de eo, qui animo sibi habendi rem detinebat, quatenus haec detentio partem possessionis civilis constitutebat, dicebatur. Ex quo vero possessio, iuris intellectu aestumari coepit, Iureconfulti eam quoque naturalem esse censebant, quae partim sola consistere fingitur, licet in possessore animus sibi habendi negari non possit, partim pro naturali habetur, etiamsi quis nec ipse detineat, nec ex natura negotii per alium possideat. Possessio civilis semper coniuncta est cum animo rem sibi habendi, qui aut reuera in possessore occurrit, modo iure non sit reprobatus, aut, si deest, nonnunquam iure suppletur.

CAPVT III.

De iis capitibus differitur, quae in adprehendenda possessione ex iure repetenda sunt.

SECT. I.

Quibus principiis ex indole possessionis facti adprehensio possessionis regenda sit, trad iur.

Inuestigata possessionis, quae iuris esse dicitur, indole, illiusque vi ac potestate, qua in possessione tam naturali, quam ciuili pollet, ea capita contemplari animus est, quae in adprehendenda possessione iuri tantum debentur. Vt de iis rite iudicare valeamus, antea ostendendum, quo modo possessio, si propriam eius naturam indagamus, seu quatenus facti esse perhibetur, adquiri possit. Eam ordinarie corpore et animo tantum, neque per se corpore aut per se animo nos adipisci, expediti iuris est g). Cum vero saepe in eo simus, ut possessionem rerum nullius et derelictarum, aut earum, quae iam constitutae sunt in alterius dominio, eandemque aut per nosmet ipsos aut per alios adprehendere velimus, singula iam sigillatim pertractabo.

Rerum mobilium possessionem non aliter adipiscimur, nisi res loco sint motae, seu in custodiam nostram redactae. Rem immobilem possidemus, in quantum custodimus, aut signis declaramus, rem ad certum terminum in nostram custodiam esse redactam,

g) l. 5, §. I. π. de adq. vel am. poss. l. 153. π. de reg. iur. §. 5. I. de iurad.

redactam, adeoque is, qui fundum possidere vult, non omnes glebas circumambulet necesse est, sed sufficit, quamlibet eius fundi partem introire, dum mente et cogitatione hac fit, vt totum fundum vsque ad terminum velit possidere *h*). Sententia ple-
 rorumque iuris autorum eo redit, vt necessaria sit corporalis adprehensio, nec solo animo possessio adquiri possit *i*). Attamen non desunt, qui contendere videantur, verba quodammodo, quibus quis adfectum possidendi aliis prodat, seu actum voluntatis, possessionem vacuum non esse, aliqua ex parte sufficere, nec opus semper esse opera manuum ac pedum. Ita ex iis, quae a PROCVLO *k*) dicta sunt, colligere licet, me apri laqueis meis haerentis, possessionem adquisiuisse videri, si laqueos in meo fundo alienouae permissu domini posuerim, licet non adcesserit corporalis adprehensio. Voluit PROCVLVS considerari modum, quo aper haesit, id est, animum, dum effectum fortiri possit, sufficere: corpus non vtique considerari; et siquid desit ei ad naturalem possessionem, id prorsus animo impleri. Secutus est PROCVLVS TREBATIUM *l*) statuentem, feram bestiam, quae ita vulnerata vt capi possit, statim nostram esse, et eoufque nostram videri, donec eam persequamur, id quod CATO *m*) displicuit, dum ait, plerique non aliter putauerunt, eam nostram esse, quam si eam ceperimus:

h) l. 3. §. 1. π. de adq. vel am. poss. l. 48. π. cod.

i) Cf. l. 3. §. 13. 14. π. de adq. vel am. poss. l. 3. §. 1. l. 8. π. cod. l. 153. π. de reg. iur.

k) l. 55. π. de adq. rer. dom.

l) l. 5. §. 1. π. de adq. rer. dom.

m) l. 5. §. 1. π. de adq. rer. dom.

perimus: quia multa adcedere possunt, ut eam non copiamus: quod et verius est, cuius sententiam IVSTINIANVS n) confirmavit. Sententia PROCULI lumen adfundere videtur verbis PAVLI o): Neratius et Proculus, solo animo non posse nos adquirere possessionem, si non antecedit naturalis possessio. Ideoque si thesaurum in fundo meo positum sciam, continuo me possidere, simulatque possidendi adfectum habuero: quia quod desit naturali possessioni, id animus implet. Sensus est, eum, qui fundum possidet, naturalem quoque thesauri possessionem habere, atque id, quod ei deest, scilicet, quod res suo loco nondum sit mota, animo adcedente impleri. Non enim vnquam PROCVLVS necessitatem corporalis adprehensionis plane negavit, sed quia naturalem possessionem antecedere putavit, solo animo adquiri possessionem, illumque tantum ea implere, quae in detentione, si eam ad viuum rescare velimus, deficient, arbitratus est p). Alia erat SABINI sententia, cui PAVLVS sub-
scribit q): nec alias eum, qui scit, possidere, nisi loco motus sit; quia non sit sub custodia nostra. Ex iis liquet, nulla ratione opus esse emendatione NOODTII r), particulam non inter verba solo animo et posse eiicientis, Basilicorum s) auctoritati prorvs contraria, EI MH ἀρξεται φυσικη κατοχη, φυσχη μονη ΟΥΔΕΙΣ νεμεται, fed

n) §. 13. I. de R. D.

o) l. 3. §. 3. π. de adq. vel am. poss.

p) Cf. l. 9. §. ult. π. de reb. cred.

vbi etiam Proculus statuit, solo animo adquiri possessionem, quia naturalem possessionem antecedere putabat. l. 9. §. 5. π. de adq. rer. dom.

q) l. 3. §. 3. π. de adq. vel am. poss.

r) NOODT probabil. L. II. c. 6. §. 4.

s) BASILIC. Libr. L. tit. 2. IN MEERMANN. Tbes. Tom. V. p. 43.

sed eo sensu, quem cognitum reddidi, lectionem vulgatam, quam CUIACIUS *t*) et WIELINGIUS *u*) quoque retinent, defendendam esse cenfeo. Ceterum non vna est eademque interpretum opinio, vtrum caput laudatum pertineat ad thesaurum abusive sic dictum eundemque in dominio alterius adhuc positum *x*), an ad thesaurum quoque proprie sic dictum, qui quidem, domino notitiae hominum subducto, pro re derelicta habendus est *y*). Equidem non dubito, quin de thesauro proprie sic dicto quoque sermo sit propterea, quod, si eius tantum ratio habita fuisset, cuius dominus non ignoratur, PAVLVS cum SABINO non statuere potuisset, thesaurum ideo tantum non possideri, quia non sit sub custodia nostra, sed dicere debuissent, propter ea, quae sequuntur *z*), eo quoque casu, si sub custodia nostra sit, non possideri, nisi facta sit contrectatio. Etenim si possessor thesaurum, quem alienum esse scit, occupat, furtum committit, quod sine contrectatione ex eorum sententia, etiamsi res sub custodia nostra sit, cogitari nequit. Generaliter forte de thesauris egerunt *a*), et praetermissa speciali eius, cuius dominus non ignoratur, mentione, rationem tantum attulerunt,

C 2

quae

z) CUIAC. ad Lib. LIV. Pauli ad edict. et in comm. ad l. laudar. in append. ad Tit. π. de adq. vel am. poss. de thesauris §. 19. 20. in Meerm. Th. VII.

u) WIELING. lecti iur. civ. c. 19. et in iurispr. restit. in Praetermiss. ad REINOLD. p. 241.

y) BYNCKERSCH. obs. iur. Rom. L. VII. c. 1. BACHOV. in comm. ad §. 29. Inst. de rer. div. no. 1.

x) Ita censet CUIAC. ad L. LIV. Pauli ad edict. et in comm. ad l. 3. §. 3. π. de adq. vel am. poss. CHES. interpret. L. II. c. 5. §. 3. DE RETES

z) l. 3. §. 18. π. de adq. vel am. poss.

a) in l. 3. §. 3. π. eod.

quae in omnes causas fere conueniret, scilicet ideo non possideri thesaurum, antequam loco motus sit, quia non sit sub custodia nostra. Cum ex his adpareat, fragmentum de thesauro, proprie sic dicto, quem fundi possessor ad alium pertinere ignorat, vel maxime adiciendum esse, facile intelligitur, in medio fragmento stare non posse, *sed etsi sciat, non capiet longa possessione, quia scit alienum esse, sed tò quia commutandum in qua vel qui et haud dubie legendum est: sed etsi sciat, non capiet longa possessione, qui scit alienum esse.* Progredior ad res, quae iam constitutae sunt in alterius dominio. Si iuris naturae placita perscrutamur, negari quidem nequit, rem inita conuentione in alium transferri, modo adcesserit traditio, nec tamen dici potest solam promissionem et conuentionem, deficiente traditione efficere dominium. Is enim, cui pacto spes rei alicuius facta est, eum, qui promisit se datum, cogere ac compellere potest ad rem tradendam, minime vero dominio, quod demum traditione nascitur, gaudet, siquidem alius eam ipsam rem, quam interea temporis bona fide nactus est, restituere iure non tenetur. His principiis imbuti legum Romanarum conditores ius in re demum traditione oriri tradunt, eaque nondum secuta vindicationi locum esse negant. Eodem modo de possessione iudicandum est; quatenus sua propria natura seu ex facto aestimatur. Commodis enim ei tributis non aliter honos est habendus, nisi reuera corporis traditio peracta sit. Memoratu digna sunt, quae a LABEONE et IAVOLENO ea de re tradita leguntur *b*). Labeo certum et indubitatum esse iudi-

b) l. 51. π. de adq. vel am. poss.

judicabat, me corpore adeptum esse possessionem, si aceruum lignorum emero, et cum venditor tollere me iusserit, simulatque custodiam ipse suscepissem; sed dubium ipsi videbatur, an possessio animo tantum adquisita sit nec ne, si in proposita specie alium custodem posuissem, eamque ob causam ait *videamur, ne haec ipsa corporis traditio sit: quia nihil interest, utrum mihi, an et cuiuslibet iusserim custodia tradatur?* IAVOLENVS vero in eo putat quaestionem consistere an etiam si corpore aceruus lignorum, aut vino vendito amphorae adprehensae non sint, nihilominus traditae videantur, et nihil, inquit, video interesse, utrum ipse aceruum an mandato meo aliquis custodiat; utrobique enim animi quodam genere possessio erit aestimanda. MERENDA c) eam Iavoleni mentem fuisse contendit, ut quaestionem ex Labeone tractatam non tam illustraret, quam obscuram redderet: NOODTIUS d) vero Iavolenum putat non reprehendisse Labeonem, sed eandem cum ipso tuitum esse sententiam. Iavolenus, qui nonnunquam magis cauillari, quam argumentis refellere ea videtur, quae a Labeone dicta sunt, e) priora verba fragmenti f) carpit, quibus Labeo contenderat, corpore me adepturum esse possessionem, si ipse custodiam suscepissem, nec tamen extra omnem dubitationem positum, an idem sentiendum sit, si alium custodem posuissem, adeoque quaestionem

c) MERENDA *controv.* L. XII. et *Procul.* p. 50. seq. P. PH. WOLFHARD de posterioribus Labeonis. RV. §. 14. 15.

d) NOODT. *Probab.* L. II. c. 6. TIL. *Vit.* IC. c. 47. BERTRAND. L. I. c. 7.

§. 5.

e) V. l. 18. π. de fund. dotal. l. 44. π. de iur. MASCOV. de scil. Sabin.

f) l. 51. π. de adq. vel am. poss.

nem rectius in eo positam esse notat, vtrum corpore adquisita censeret possessio queat ex eo solo, quod aut mihi aut alii meo nomine tradita custodia esset. Praeterea verbis posterioribus, quibus Labeo, siue mihi siue alii custodia tradita esset, corpore me re ipsa possessionem acquirere scripserat, contradicit, et vtrouique animi quodam genere possessionem aestimandam esse censet. Ingenue fateor, Labeonis sententiam verioremi mihi videri, eamque non alienam esse ab indole possessionis facti. Corporis adprehensionem reuera et secundum propriam possessionis naturam negare non possumus, si aut ipse aut alius custodiam meo nomine suscipiat, nec ad iuris fictionem, qua detentio forte intelligatur, confugiendum est. Quemadmodum enim opera manuum ac pedum non necessario opus est, sed signa possessoris sufficiunt, quae rem ipsam adficiunt et quemcumque alium certiore reddunt, rem defuisse esse alterius, ita multo magis custodia corporalem detentionem innuit. Is igitur, qui rem tantam cuius possessionem venditor omisit, custodit, aut eam alii custodiendam commisit, non tantum adfectu et oculis, sed reuera corpore possidet.

His principiis, quae propofui, viam, nisi mirifice fallor, patefecerit, quaestioni de possessione per procuratorem adprehendenda dirimendae. Certum est constatque inter omnes, possessionem aut per nosmetipsos acquiri posse, *g)* aut per alios, *h)* modo operam tantum adcommodare seu ea mente acquirere velint, vt possessio
nostra

g) l. 1. §. 2. *π. de adq. vel am. poss. vel amitt. poss. l. 53. π. de adq. rer.*
h) l. 3. §. 17. l. 18. *pr. π. de adq. dom.*

nostra fiat; i) mandatum autem necessario requiri, et si non mandauimus, possessionem tantum aestimandam esse, inde ab eo tempore, quo adprehensionem ratam habuimus. l) Sunt quidem, qui tradant aut tradere videantur contra artis rationem, vtilitatis causa introductum esse, vt per procuratorem adquiramus, h) forte propterea, quia ex regulis iuris per liberas personas quae in potestate nostra non sint, nihil nobis adquiri potest. m) At **MODESTINUS** n) docuit, illud quidem principium pertinere ad ea, quae in iure consistunt, non autem ad possessionem in facto positam, et ex sua et propria natura aestimandam ea quae ciuilitate adquiruntur, per eos, qui in potestate nostra sunt adquirimus, velut stipulationem: quod naturaliter acquiritur, sicuti est possessio, per quemlibet, volentibus nobis possidere, adquirimus. Nulla profecto vtilitatis iurisue ratio habenda est; nam licet animo tantum nostro, corpore tamen etiam alieno possidere possumus o), nihilque interest, vtrum ipsi corpore rem detineamus, an operae nostrae vicariam amicorum fidem supponamus.

i) l. 1. §. 19. 20. l. 3 §. 12. l. 9. poss. l. 41. π. de vsurp. PAUL. sen. l. 49. §. 1. de adq. vel am. poss. l. 5. cent. L. V. Tir. 2. §. 2.
l. 7. §. 1. π. de stipul. seru.

m) l. 11. §. 6. π. de pignor. act.

k) l. 42. §. 1. π. de adq. vel am. poss.

n) l. 53. π. de adq. rer. dom. Cf. l. 11. §. 6. π. de pign. act.

l) l. 1. §. 20. 21. π. de adq. vel am. poss.

o) l. 3. §. 12. π. de adq. vel am. poss.

Varia capita ex principiis de possessione facti traditis definiuntur.

§. I.

De traditione breui manu et constituto possessorio differitur.

Breui manu et iuris quoque beneficio adprehensa toties creditur possessio, quoties praeuia naturali detentione aliquis animo sibi habendi ex noua causa rem possidere incipit. Si quis enim rem, quam commodauit aut locauit, commodatario aut conductori uendiderit, sunt, qui fingi opinentur, rem commodatam aut locatam ipsi domino restitutam, et ab hoc denuo traditam, adeoque a commodatario et conductore ex noua causa animo et adfectu habendi adprehensam esse possessionem. ^{a)} Sed ingenue fateor, in hac specie nulla iuris fictione opus esse. Adprehensio ex propria possessionis natura, non iuris demum auxilio cognoscitur, quia non interest, titulum praecedat, an sequatur possessio.

In constituto, quod possessorium ^{b)} uocant plerique iuris tantum fictione intelligi putant, possessorem, qui se constituit, nomine alieno rem possidere, eam tradidisse alteri, eumque possessionem transfuisse iterum in constituentem, quia is, qui nondum adprehendit rem, eius possessionem naturalem in alium transfuisse dici nequeat nisi iuris fictione. Verum enim uero, quo magis constat possessionis facti exemplum esse, ubi procurator uolente eo, qui

^{a)} l. 62. pr. π. de iust. et §. 44. l. de R. D.

^{b)} Repetere solent ex l. 18. pr. π. de rei vind. vel usufructum re-
de adq. vel am. poss. Occurrit aut tunc l. 28. C. de donat.

qui mandauit, operam suam adcommodat et alienae possessioni praestat ministerium, eo minus eius vim in constituto possessorio negauerim. Constituens enim desinit possidere et alium, modo hic ficiat, suo ministerio reddit possessorem. c)

§. 2.

Quaestio veterum, de possessione plurium in solidum ex indole possessionis facti aestimatur, additis iis capitibus, quae iuri debentur.

Cum nimia obscuritate laborare ea fragmenta videantur, quibus possessionis plurium in solidum mentio fit, iam age videamus, num nubes iis obductas disicere valeamus. Equidem ICTOS non tam argumentum a dominii indole petiisse, quam potius ipsarum partium ad possessionem facti necessariorum, animi scilicet ac detentionis, rationem habuisse arbitror. PAULUS d) inquit *municipis per se nihil possidere possunt, quia vni (vniuersi) e) consentire non possunt. Forum autem et basilica hisque similia non possident sed promiscue vtuntur.* In quo tenendum, vsum secerni a possessione, illum tantum, non vero hanc pluribus in solidum deberi, quia vna eademque omnium ac singulorum voluntas esse nequit, eandem rem tenendi. Praeterea idem f) ait *non magis eadem possessio apud duos esse potest, quam ut tu stare videaris in eo loco, in quo ego sto,*
vri

c) CUPER de natura poss. P. I. c. 5. *Rechts über die Arten der Sachen, Besitz, Eigentum u. Verjährung.* (Lipl. p. 64. not. 27.

d) l. 1. §. 22. π. de adq. vel am. 1788.) §. 41.

f) l. 3. §. 5. π. de adq. vel am. poss.

e) WESTPHAL. *System des röm. poss.*

vel in quo ego sedeo, tu sedere videaris. Icti in eo consentiunt, quod eiusdem generis possessio duobus in solidum competere nequeat, quia absonum esset, duos in solidum percipere fructus, duos diversis personis, utputa Menium Paulo, Titium Caio rem in solidum precario concedere g) aut eandem locare, duos quoque bonae fidei possessores usufruere eosque dominos in solidum effici; minime autem in vna eademque re alterius naturalem, alterius vero civilem possessionem improbant, neque etiam eiusdem rei diuisae alium hanc, alium vero illam partem possidere posse negant. Si plures sint in fundo, qui ignorant, quotam quisque partem possideat, neminem eorum, mera subtilitate possidere, LABEO scribit. h) An vero possessio plurium in eadem re vel eodem fundo ita saltem cogitari possit, ut singulo cuique possessio totius corporis non diuisi pro parte cedat, dispiciendum est. CELSUS filius i) ait *duorum quidem in solidum dominium vel possessionem esse non posse, nec quenquam partis corporis dominum esse: sed totius corporis pro indiuiso, pro parte dominium habere.* Mens ac sententia eius est, dominium plurium in solidum non dari nec in eiusmodi causa statuendum esse, vnumquemque partem corporis, quasi hoc diuisum esset, iure domini obtinere, sed corpus manere indiuisum, singulum tamen quemque in eo partem domini habere. Mero subtilique iure haec ad possessionem plurium adplicare non auisim, sed mallem contendere, e pluribus, si alius hanc, alius vero illam rei partem possideat, vnumcunque partis tantum, quam

g) l. 19. π. de precar.

i) l. 5. §. ult. π. commod.

h) l. 32. §. 2. π. de vsurp.

quam tenet, possessorem esse, minime autem totius rei indiuisae partem possidere: nam eo sensu deest detentio, nisi forte quisque singulus, fere instar procuratoris, eius quoque partis, quam possidet, particulam ad alium pertinere velit; quae quidem postrema species ad ea redire videtur, quae de possessione per procuratorem acquirenda supra disserui, atque eo modo certa quoque pars pro indiuiso possideri dicitur *k*). His ita praemonitis rationes litis ea de re Sabinianos inter et Proculeianos enatae perferuntur. PAULUS, qui l. 3. §. 5. *π. de adq. vel am. poss.* hanc controuersiam tractat refert, Sabinum in precario duos admisisse possessores: idem probasse Trebatium eumque existimasse, *posse alium iuste, alium iniuste possideri, duos iniuste vel duos iuste non posse. Quem Labeo reprehendit: quoniam in summa possessionis non multum interest, iuste quis, an iniuste possideat: quod est verius. Non magis enim eadem possessio apud duos esse potest, quam ut tu stare videaris in eo loco, in quo ego sto, vel in quo ego sedeo, tu sedere videaris.* 1) TREBATIUS duos iuste, vel duos iniuste in solidum rem possidere non

D 2

posse,

k) l. 26. *π. de adq. vel am. poss.*

1) Varias opiniones, quibus huic controuersiae lumen adfundere studuerunt interpretes, in medium adferre non adinet, sed cf. RETES in *pract. ct. ad Tr. π. de adq. vel am. poss.* P. I. c. 2. §. 20-25. et in *Tr. de Inred.* P. II. c. I. §. 12 et 13. MASCOV. de *sect. c. IX.* §. 28. VOET. ad *tit. π. de adq. vel am. poss.* §. 5. ANTON. MERENDA *controvers. iur.* L. XII. c. 6. 7. 8. 13 et 23. FRANC.

RAMOS DEL MANZANO in *recit. No-*
uantiq. ad tit. π. de adq. vel am. poss.
P. I. *praet. c. I.* §. 2. 4. 8. 14.
CUIAC. *obss.* L. V. c. 22. IX. c. 32.
XVIII. c. 24. IDEM *comm. ad l. 3.*
§. 5. *π. de adq. vel am. poss.* BIC-
CIVS in *comment. ad l. 3.* §. 5. *π. de*
adq. vel am. poss. ALEXANDER TV.
RAMINI ad *l. 3. π. de adq. vel am.*
poss. (in op. Senis 1770. editis)
p. 233. CVFER. de *usura poss.* P. II.
c. 13-18.

posse, sed alium iuste, alium iniuste possidere contendit, *n*) nomine iniustae possessionis eam intelligens, quae vi, clam aut precario tenetur; et ipsum caput sese refert ad interdictum vti possidetis. Nam, ut exemplo utar, precaria possessio iniusta quidem est in doctrina interdictorum, quia praetor in interdicto vti possidetis illam aduersus eum, a quo quis precario possidet, non tuetur, nec in interdicto vtrubi olim aduersus extraneum quoque tueri solitus est. *n*) Caue etiam existimes, in specie proposita possessionem diuersi generis occurrere, naturalem eius, qui rem precario adcepit; et ciuilem alterius, qui eam precario dedit, sed obserues velim, precariam possessionem in interdicto vti possidetis iuris auxilio esse ciuilem, siquidem Praetor eam aduersus extraneos tuetur, et ita quoque in interdicto vtrubi inde ab iis temporibus, quibus interdicto vti possidetis exaequatum fuit. *o*) LABEO et PAULUS sententiam Sabini et Trebatii reprehendunt adiecta ratione, quia in summa possessionis non multum interest, iuste quis an iniuste possideat; *p*) sed quam dissentendi causam habuerint, inter interpretes parum constat B. WESTPHAL. *q*) coniiicit, Labeonem et Paulum contra mentem et sententiam Trebatii sub iniusta possessione eam intellexisse, quae iusta causa seu titulo
non

m) Cf. l. 19. pr. π. de precar. l. 3. *diff. de natura et indole possessionis ad interdicta vti possideris et vtrubi redanda necessariae.* Lipf. 1794. c. II. pr. π. vti possid. l. 5. §. vlr. π. com. mod.

n) l. vlr. π. de adq. vel am. poss. *p*) l. 3. §. 5. π. de adq. vel am. l. 1. §. vlr. l. 2. π. vti possid. l. 17. pr. de precar. et l. un. §. 1. π. vtrubi
PAULI sent. L. V. Tit. 6. §. 1. *q*) WESTPHAL. System des röm. Rechts über die Arten der Sachen etc.

o) V. quae dicta in Conf. KLEPPI §. 65. p. 68.

non nitatur eoque sensu veram esse Labeonis et Pauli opinionem: nam cum in materia possessionis non ad rem pertineat, vtrum possessor titulum adlegare queat nec ne, neque tituli saltem possessionem diuersi generis efficiant, reuera, si eo sensu dicta Trebatii expendere velimus, possessio plurium vnus eiusdemque generis deprehenderetur. Haec sententia, vtut acute et ingeniose prolata, mihi tamen propterea non arridet, quia verisimile non videtur, Labeonem et Paulum eo sensu intellexisse possessionem iniustam; nam de interdicto vti possidetis agitur, in quo possessionem ab omni tituli notione alienam esse res fatis nota ac peruulgata erat, nec igitur puto Ictos laudatos credidisse aut credere voluisse, Trebatium de titulo possessionis animo cogitasse. Altius profecto causa disseffionis repetatur necesse est. Quanquam in eo fere omnes conueniunt, quod duo in solidum iisdem effectibus possessionis frui nequeant, nihil tamen impedit, quo minus iuris fictione duo eodem tempore diuersae naturae effectibus eiusdem possessionis fruantur. Ita v. c. debitor rem pignori traditam possidere fingitur ad vsucapionem, 1) eodem tempore, quo creditor interdicto defenditur. 2) Possessionem duorum in solidum eamque ciuilem, alterius iustam alterius iniustam defendi posse Trebatius iudicat. 1) Is enim, qui vi clam aut precario possidet, iniuste quidem, sed ciuiler possidet et interdicto gaudet aduersus quemcunque extraneum, cui possessionem non debet: is vero, qui rem precario alteri

1) l. i. §. 15. l. 36. π. de adq. vel obff. l. II. c. 7. 8. Conf. KLEPPIUS
am. poss. l. 16. π. de vsurp. diff. cir. c. 2. p. 27.

2) l. 35. §. 1. π. de pign. act. 1) l. 3. §. 5. π. de adq. vel amit.
CUIAC. obff. l. XI. c. II. NOODT. poss.

alteri concessit, quoque ciuilitate possidet, aut is cui possessio vi aut clam erepta est, ciuilitate possidere iure fingitur, quatenus ipsis interdicta, quibus alius experiri velit, detrimento esse nequeunt. Iis principiis, quae proposui, nec Labeo nec Paulus refragantur, Trebatium tamen propterea reprehendunt, quia contenderat, posse alium iuste, alium iniuste eandem rem possidere. Eam quidem differentiam a Trebatio oblatam ad accidentalem esse censent, nec ita comparatam, ut diuersam efficiat possessionis substantiam, sicut e verbis in *summa possessionis* colligere licet: saluam potius et illibatam esse possessionis in facto positae indolem, neque effectum vnus eiusdemque generis ratione habita, possessionem plurium in solidum vilo modo defendi posse. u)

§. 3.

Sententia iuris auctorum, possessionem parris incertae, generis corporum et rerum incorporalium, negantium, expenditur.

Ex iis, quae de indole possessionis facti exposui, fragmenta digestorum, quibus de partibus rei incertis, genere corporum, et rebus incorporalibus agitur, haud scio an perperam illustrare ausim. Sed singula iam figillatim pertractare iuuat. Incertam rei partem possidere nemo potest, quia deest detentio, etiam si quis ea mente sit, ut quidquid alius possidet, ipse quoque possi-

u) Si interdictum vnde vi con-
templatur, effectum adeo duarum
iniustarum possessionum occurrere,
de quo Trebatius animo non cogi-
tauit, e verbis Vlpiani l. i. §. 30. π.

*de vi et vi arm. qui a me vi possidebat,
si ab alio deicitur habet interdictum
pater, quae quomodo intelligenda
sint, alio tempore exponam.*

dere velit; x) ideoque mero subtilique iure, si plures sint in fundo, qui ignorant, quotam quisque partem possideat, neminem eorum possidere LABEO y) scribit. POMPONIUS z) rationem adfert, cur ita tibi tradere non possim, *quidquid mei iuris in eo fundo est, iis verbis qui ignorat, nec tradere, nec adipere id, quod incertum est, potest.*

In enucleanda quaestione, an rerum mixtura vscapionem cuiusque praecedentem interrumpat, POMPONIUS a) tria ponit corporum genera: *unum, quod continetur vno spiritu (τῆ συνουσίᾳ) et graece ἠνωμένον, i. e. vnitum vocatur, vt homo, tignum, lapis et similia: alterum, quod ex contingentibus, hoc est, pluribus inter se cohaerentibus constat, quod συνημέρον, id est, connexum vocatur, vt aedificium, nauis, armarium, quod AVLVVS GELLIVS b) adiunctum siue connexum interpretatur, VITRVVIVS c) coniunctum, SENECA d) compositum. Tertium, quod ex distantibus constat, vt corpora plura non soluta, sed vni nomini subiecta, veluti populus, legio, grex. De primo genere, quippe quod quaestione non habet, disputare non adinet. De secundo genere non vna eademqueprehenditur ICTORVM opinio. PAVLVVS e) inquit, qui vniuersas*
aedes

x) l. 3. §. 2. π. de adq. vel amiz. p. 1670. CHRIST. FRID. GE. MEISTER de philosophia Iurisc. Romanorum stoica in doctrina de corporibus eorumque partibus. Goett. 1756.

y) l. 32. §. 2. π. de vsurp.

z) l. 26. π. de adq. vel am. poss.

a) l. 30. π. de vsurp. Cf. IAC. CUIAC. lib. XXVI. c. 40. IO. ANT. MURET. ad Senec. lib. II. nat. quaest. cap. 2. EVERARD. OTTO in Alfeno Varo cap. VII. Tom. V. ibef. iur. civ.

b) AVL. GELL. Lib. XVI. c. 8.

c) VITRVV. Lib. V. c. 4.

d) SENEC. Lib. XVII. op. 103.

e) l. 30. π. de adq. vel am. poss.

aedes possidet, singulas res, quae in aedificio sunt, non videtur possidere. Idem dici debet et de naue et de armario, IAVOLENVS f) tradit, eum qui aedes mercatur, non puto aliud, quam ipsas aedes possidere. Nam si singulas res possidere intelligeretur, ipsas aedes non possidebit: separatis enim corporibus, ex quibus aedes constant, vniuersitas aedium intelligi non poterit. Ea quae IAVOLENVS de aedibus, id est, de rebus immobilibus tractat, commouerunt VLPIANVM g), vt de rebus mobilibus quoque statueret, sed si rotam meam vehiculo aptaueris, teneberis ad exhibendum. Et ita Pomponius scribit: quamuis tunc ciuilitate non possideas. Verum enim vero LABEO, libris epistolarum h), cuius sententiae POMPONIVS non intercedit, opinatur, res quoque singulas veluti tegulas aut columnas possideri, nec coeptam cuiusque rei vsucapionem interrumpi, etiamsi aedificio postea fuerint iunctae. POMPONIVS i) idem statuendum esse censet in his, quae non quidem implicantur rebus soli, sed mobi-

f) l. 23. π. de vsurp. BEST. rat. ICtorum alphabetico p. 80. MENAGIVS amoen. iur. ciu. c. 20. ETBACH. h. st. iurispr. Rom. L. III. c. I. S. 6.

g) l. 7. §. I. π. ad exhib.

h) l. 30. §. I. π. de vsurp. CUIAC. ad l. 30. π. de vsurp. hos libros a Labeone profectos negat, sed legendum IAVOLENVS ipsamque legem cum l. 23. π. de vsurp. ex Iavoleni L. IX. epistolarum deprompta coniungendam esse docet. Consulendi sunt ii, qui scripta Labeonis ordine enarrarunt, maxime praeter BERTRANDVM de iuris peritis p. 72. seqq. WIELINGVM iurispr. restit. in indice

ICtorum alphabetico p. 80. MENAGIVS amoen. iur. ciu. c. 20. ETBACH. h. st. iurispr. Rom. L. III. c. I. S. 6. §. 20. CUIACII sententiae suffragari non possum, quia Iavolenus l. 23. c. I. inquit, singulas res aedificio iunctas non possideri; ex l. 30. §. I. c. tit. vero apparet, eiusmodi res quoque possideri, adeoque ea, quae in vtraque lege continentur, vni eademque Iureconsulto tribui nequeunt.

i) l. 30. §. I. π. de vsurp.

mobilia permanent, adeoque, si gemma auro inclusa fuit, vtramque speciem, quia integra manet, recte possideri et vscapi. Eius sententiae VLPIANVM *k*) forte rationem habuisse non abhorret *sed si rotam meam vehiculo aptaueris, teneberis ad exhibendum.* *Et ita POMPONIVS* scribit: *quamvis tunc ciuilliter non possideas*: iis enim verbis, *quamvis tunc ciuilliter non possideas*, Pomponio contradicit, et res singulas, e quibus vehiculum constat, ciuilliter possideri negat.

In tertio genere veluti grege, singulorum tantum animalium possessio et vscapio est. Grex igitur neque vt *ἰνσημένον*, neque vt *συνημένον* corpus vscapitur, sed singula gregis capita per se possidentur et vscapiuntur *l*).

Iam quae de natura possessionis in facto positae strictim summamque dicta sunt, in rebus tantum corporalibus locum inuenire, nec ex placitis iuris Romani res incorporeales possideri posse *m*), ne dupondius quidem ignorat. Veteres enim Iureconsulti inprimis inde ab iis temporibus, quibus Stoicorum praecepta Romae inualuerunt, omnes reliquos ad tactum tanquam primarium sensum referebant, corpusque definiebant, quod tangi posset, atque inde corpora sola esse, res vero incorporeales, i. e. omnia iura

k) *l. 7. §. 1. π. ad exhib.*

l) *l. 30. §. 2. π. de usurp.* WESTPHAL. *System des röm. Rechts über die Arten der Sachen, Besitz, Eigenthum und Verjährung* §. 45. SPANGENBERG. *Versuch einer systematischen*

Darstellung der Lehre vom Besitz 1. Th. 2. Kap. 1. Abth. §. 45.

m) *l. 3. pr. π. de adq. vel amitt. poss.* *l. 11. pr. π. de seruit.* *l. 43. §. 1. π. de adq. rer. dom.* *l. 4. §. 27. π. de usurp.* *l. 9. π. cod. ibique* CVIAC.

iura non esse, sed intelligi adfirmabant *n*). Omnis igitur et possessionis et traditionis notio non poterat non iis plane aliena videri a rerum incorporalium natura *o*). Quasi possessionis notionem, quam sensim paulatimque introductam esse constat, vsu iurium pro possessione agnito *p*), ex regulis interpretandi, quibus me inhaerere libelli ratio iubet, infra pertractabo.

SECT. III.

Principia exhibentur, quae in adprehendenda possessione ex iure repetenda sunt.

§. I.

Animum possidendi nonnunquam iuris fictione suppleri demonstratur.

Explicatis iis principiis, quae a propria ac nativa possessionis facie proficiscuntur, ad ea capita progredior, quae in adprehendenda possessione iuri tantum debentur. Supra iamiam tradidi, nunc partes possessionis facti, quae nonnunquam desunt, iuris fictione suppleri, nunc autem possessionem facti, quam reuera cognoscere licet, iure non intelligi. Utriusque fictionis vim ac potestatem indagare placet. Quod primam attinet, adcipias velim, exempla, quibus animus seu propositum tenendi, quo possessor destitutus est, iure fingitur, ab iis secernenda esse, quibus corporalis detentio, quam desideramus, iuris auxilio tantum intelligitur.

Vt

n) CICER. *Top. c. 5.*

o) NOODT. *Prob. l. II, c. 3, Lib. I. de vsufr. c. 22.*

p) *l. 2. §. 3. l. 15. §. 1. π. de precar.*

cf. Pr. I. de interd. l. 23 §. 2. π. ex quib. caus. maj. l. 20. π. de serv. praed. urb. l. 10. π. si serv. vund.

Ut omnia ordine persequar, animum aduertere iuuat iis exemplis, quibus propositum possidendi sola iuris autoritate nititur. Infantes, quorum nullus est sensus adicipiendi possessionem, possidere recte possunt, si autore tutore coeperint, *e*) iisque, licet donationem adceptare nequeant, *b*) rerum iam donatarum vacua possessio tradita corpore quaeritur, uti rescribit Imp. DECIUS: *c*) Quod quidem rescriptum nec ad solam donationem, nec ad res mobiles donatas tantum referendum esse existimo. Largior quidem, non ultra traditionem vacuae possessionis producendum esse, ad quamcunque tamen possessionis acquisitionem pertinere tam ratio generalis tam Basilicorum, *d*) quibus mentio donationis praetermissa est, autoritas edocet; neque res immobiles exclusas esse, vel sola constitutionis verba probant, quae in res immobiles quoque cadunt. Praeterea per tutorem ignorantem pupillo, per curatorem ignorantem minori ac furioso *e*), nec non per procuratorem, cui generalis negotia administrandi potestas data est, nobis adeo ignorantibus *f*) possessio adquiri dicitur. Quanquam supra docui, municipes ideoque alias quoque vniuersitates et corpora ex

E 2

indole

a) l. i. §. 3. l. 32. §. 2. π. de adq. vel am. poss. Pupillus, qui annos infantiae egressus est, etiam sine tutoris autoritate possessionem nancisci potest, modo eius aetatis sit, ut intellectum capiat. Haec quidem species a propria possessionis natura non recedit.

b) l. 26. C. de donat.

e) l. 3. C. de adq. et rer. poss.

d) Basl. Lib. I. tit. 2. in Meerm. Thes. T. VII. p. 49.

c) l. i. §. 20. l. 47. §. 2. π. de adq. vel am. poss.

f) §. 5. I per quas person cuiq. adq. l. 34. §. 1. l. 49. §. 2. π. de adq. vel am. poss. In l. i. C. de adq. et rer. poss. hoc ius tam ratione vtilitatis, quam iuris prudentia receptum esse dicitur.

indole possessionis facti possidere non posse g), VLPPIANVS h) tamen refert, municipales et possidere et usufruere posse; idque iis et per seruum et per liberam personam adquiri. Ita quoque NERVA filius i) ait, *municipes per seruum, quae peculiariter adquisierint, et possidere et usufruere possunt. Sed quidem contra putant: quoniam ipsos seruos non possideant.* Quidam enim in causa, de qua agitur, possessionem municipum et vniuersitatum defendi posse negabant; quia, si domino iuris fictione cedere debeat possessio, quae per seruum adprehensa fuit, ipsius serui possessio requiritur; hac autem vniuersitates destitutas esse, ex iis, quae de natura possessionis facti supra disserui, luculenter apparet. Vlpiani et Nervae opinioni duplex fictio inest, altera, qua domino possessio per seruum aduersa tribuitur, altera vero, qua fundamentum quoque, ipsius scilicet serui possessio, suppletur.

§. 2.

Corporalem detentionem, quae in aduersa possessione saepe deest, iuris fictione intelligi, exemplis comprobatur.

Regulae artis, quas in eruenda possessionis doctrina obseruare decreui, exempla proponi iubent, quibus corporalis detentio, quae reuera deest, iuris fictione suppletur. Tria in primis in hunc censum referenda esse arbitror, traditionem longa manu et symbolicam, nec non quasi possessionem rerum incorporalium.

Certum

g) l. 1. §. ult. π. de adq. vel amitt. poss.

h) l. 2. π. cod.

i) l. 1. §. ult. π. de adq. vel am. poss. Cf. l. 2. l. 7. §. 1. π. quod cuiusc. uniu. nom. VLPPIAN. fragm. tit. XXII. §. 5. ibique SCHVLTING.

Certum quidem est et indubitatum, longa manu, id est, oculis et adfectu traditionem perfici posse, sed singula fragmenta, quibus Icti de ea praecipunt, an iuris praesidio interpretanda sint nec ne, ulteriori disquisitione dignum videtur. PAULVS *h)* inquit: *si iusserim venditorem procuratori rem tradere, cum ea in praesentia sit: videri (mih)i traditam. Priscus ait, idemque esse, si nummos debitorem iusserim alii dare: Non est enim corpore et actu necesse adprehendere possessionem, sed etiam oculis et adfectu. Legendum haud dubie corpore et tactu l)*, propter versionem Graecorum, *Ὅτι γὰρ μόνον σωματικῆς Δόξης ἔχει ἐν τῇ νομῇ etc. m)* Exemplum autem, quod Paulus *n)* suppeditavit, a propria possessionis natura non recedit. Nam si res procuratori aut alii, cui iusserim debitorem dare, tradita est, speciem possessionis facti deprehendi ex iis quae supra dixi, elucescit. Verba Pauli: *non est corpore et tactu necesse adprehendere possessionem sed etiam oculis et adfectu*, tantum vera sunt, quatenus traditionis, quae symbolica audit, exemplum quoque verbis subsequenter adfert. Sententia CELSI *o)* *possideo, si venditorem, quod emerim, deponere in mea domo iusserim, quanquam id nemo dum attigerit, naturae possessionis facti consentanea est: sed verba eiusdem aut si vicinum mihi fundum mercato venditor in mea turre demonstraret, vacuamque se possessionem*

- h)* l. I. §. 21. π. de adq. vel am. poss. *n)* l. I. §. 21. π. de adq. vel am. poss.
l) GROTIUS flor. spars. ad l. laud. *o)* l. 18. §. 2. π. de adq. vel am. poss.
 ANT. FABER de error. Frag. Dec. 75.
 ERR. 2. NOODT Prob. L. II. c. 6.
m) MEERM. Tbes. Tom. V. p. 43.

sessionem tradere dicat, iuris tantum fictione intelliguntur. Effata IAVOLENI p) percuriam, quam mihi debes, aut aliam rem si in conspectu meo ponere te iubeam: efficitur, ut et tu statim libereris, et mea esse incipiat. nam tum, quod a nullo corporaliter eius rei possessio detineretur, adq̄uista mihi, et quodammodo manu longa tradita existimanda est, reuera exemplum possessionis iuris interpretatione aestumandae praebent, si res non in partibus aedium nearum positae fuerunt. Cum mea sententia is, qui nec ipse adprehendit rem, nec custodem aut procuratorem constituit, nec signis ipsi rei adpositis indicavit, rem ad se pertinere, possessionem facti habere nequeat, non potest non ea possessio, quae per symbola adquiri dicitur, iure tantum praesidium inuenire. Ita PAVLVS q) ait, vina tradita videri, cum clauis cellae vinariae entori traditae fuerint. PAPINIANVS r) vero, clauibus traditis ita mercium in horreis conditarum possessio tradita videtur, si clauis apud horrea traditae fuerint; quo facto entor dominium et possessionem adipiscitur, et si non aperuerit horrea.

Supereft, vt ad quaestionem, quorsum quasi possessio rerum incorporalium referenda sit, respondeam. Si propriam possessionis naturam contemplanur, perspicuum est, et inter omnes constat, res tantum corporales possideri; et possessionis vim plane alienam esse a rebus incorporalibus, quarum detentio corporalis cogitari nequit; pedetentim autem vsu iurium pro possessione agnito

p) l. 79. π. de solap.

q) l. 1. §. 21. π. de adq. vel am. poss. Cf. l. 9. §. 6. π. de adq. rer. dom.

r) l. 74. π. de conu. emr. Sic quae olim iam vrbes clauium traditione traditae leguntur. Cf. ALTESERRA de fiction. iur. Tr. III. cap. 4.

agnito, quasi possessionis notionem inualuisse. Quae cum ita sint, nullus profecto dubito, quin rerum corpus non habentium possessio iis causis adnumeranda sit, quibus corporalis detentio iure suppletur. Largam disputandi materiam praebet CONSTANTINI IMP. rescriptum ad Maternum quendam: *nemo ambigit, possessionis duplicem esse rationem, aliam quae iure consistit, aliam quae corpore. Viramque autem ita demum esse legitimam, cum omnium aduersariorum silentio et taciturnitate firmatur. Interpellatione vera et controuersia progressa non posse eum intelligi possessorem, qui licet possessionem corpore teneat; tamen ex interposita contestatione et causa in iudicium deducta super iure possessionis vacillet ac dubitet. Verba possessionis duplicem esse rationem, aliam quae iure consistit, aliam quae corpore, confutatis CVIACII t), WISSENBACHII u), PEREZII x), nec non MERILLII y) VINNII z) ac MERENDAE a), vocabula ius et corpus de attributis possessionis licet vario modo intelligentium, opinionibus, omnium optime interpretatur CYPERS b) de materia possessionis, ita ut sensus sit, duplicem esse rationem possessionis, aliam, quae occurrit in iure, aliam, quae in corpore, siue, aliam, quae versatur circa ius, aliam, quae circa corpus*

s) l. IO. C. de adq. et retin. poss.

t) CVIAC. obff. L. IX. c. 33. XVIII, 24. et in comm. ad b. tit. C. in prolog. Oper. T. IX.

u) WISSENBACH ad b. r. C.

x) PEREZ. ad b. r. C. num. 2 et 3.

y) MERILL. obff. L. II. c. 32.

z) VINN. in comm. ad §. 5. I. de interd. num. 4.

a) MEREND. controu. iur. L. XII. c. 15. num. 7 et 8.

b) CYPER. obff. select. de natura possessionis C. IV.

pus c). Praeterea ipsum rescriptum non de interdictis, quidquid contradicat CVIACIVS d), WISSENBACHIVS e) et PEREZIVS f) nec de usufruptione, sed de longi temporis praescriptione accipientium esse recte docet GALVAN. g) et POTHIER. h) eiusque sensus eruendi causa in locum vocabuli *progressa* substituendum *progressa* i) et in verbis *ex interposita contestatione super iure possessionis vacillare* praepositioni ex graecae versionis k) ad instar: *ἀλλ' ἀφ' ἑ γενῆται προκαταξίς, ἡ ἐστὶν ἀσφάλης ἢ νομῆ* subiungas significationem temporis, a quo incipiat vacillatio. Tyrorum causa iis, quae tradidi, bina verba adiciam necesse est. Rescriptum laudatum non intelligendum esse adserui de attributis possessionis, scilicet de possessione naturali et civili. Ratio in promptu est. Nam Constantinus de praescriptione loquitur, et neminem fugit, naturalem possessionem non sufficere praescriptioni. Praeterea non agitur de interdictis, quia interpellationis litis contestatione enatae mentio fit, nec, si verba rescripti de possessione naturali et civili accipere malles, interdictorum ratio habenda, quia naturalis

c) Cf. l. 2. §. 3. π. de precar. l. 3. §. 1. π. de bon. poss. l. 3. π. de seruit. l. 20. pr. π. de seru. praed. vrb. l. 3. §. 1. π. de usufr. §. 2. 3. l. de rebus corp. l. 2. §. 1. π. de reb. cred. l. 66. §. 6. π. de legat. 2.

d) CVIAC. *obff.* L. IX. c. 33. et in *comm.* ad b. r. in *Proleg. Oper.* T. IX.

e) WISSENBACH ad b. r. C.

f) PEREZ. ad b. r. C. num. 2 et 3.

g) GALVAN. de usufr. c. 33. §. 12. in fin.

h) POTHIER. in *Pand. Iustinian.* ad tit. de usurp. num. 61.

i) Verba *proūredi* et *praegredi* ob compendiaras scribendi notas saepe a librariis confusa esse, inter alios docet DRACKENBORCH. ad *Liv.* Lib. VI. c. 40. §. 1. ad *Liv.* IX. c. 10. §. 7. et *Silium Italic.* Lib. XVII. v. 56.

k) Cf. *Basil.* Lib. L. Tit. 2. in *Meerm.* *Thef.* T. V. p. 50.

ralis possessio non defenditur interdictis. At enimvero ipsum rescriptum, inquit, eodem saltem iure ad usucapionem applicari posse, quo de praescriptione longi temporis interpretandum esse docui. Huic quoque dubitationi via praeccluditur, si animo perpendas, usucapionem ex placitis iuris Romani additione et adiudicatione *l)*, praescriptionem longi temporis litis contestatione *m)*, praescriptionem longissimi temporis sola in ius vocatione interrumpi *n)*. Cum igitur litis contestationis mentio fiat, rescriptum tantum de praescriptione longi temporis intelligi debet, et sententia Imperatoris plana et perspicua redditur, duplicem esse rationem possessionis, aliam, quae versatur circa ius, aliam, quae circa corpus: at enim utramque ita demum esse legitimam et proficere ad praescriptionem, si omnium aduersariorum silentio per decem aut viginti annos firmetur: sin autem statu tempus praegressa controuersia situm, non posse legitimum intelligi possessorem, qui licet possessionem corpore teneat, super iure tamen possessionis vacillet, ex quo interposita contestatio, et mota olim controuersia fuit.

Ceterum tenendum est, in vno eodemque possessore saepe possessionem ipsius rei naturalem, et quasi possessionem iuris distin-

l) l. 14. π . fam. ercisc. l. 2. §. 21. *ruptione usucapionis ac praescriptionis.* Lipsf. 1793. Cap. IV.
 π . pro emi. Cf. l. 2. π . pro donat. et l. 9. §. 5. 6. π . ad exhib. VILFAN. *n)* l. 26. C. de rei vind. l. 10. fragum. Tir. XIX. §. 2. et 16. B. C. de praescr. long. temp. et l. 2. C. WINCKLERI *diff. discrimen inter litis eod.*
 contestationem iure veteri ac hodierno *n)* Conf. Chr. WINCKLER *diff. de interruptione usucapionis ac praescriptionis* C. IV. p. 62.
 Lipsf. 1751. Sect. 2. §. 4. et Conf. CHRIST. WINCKLER *diff. de inter-*

distingui. Ita fructuarius rem, iure usufructus datam, naturaliter, id est, nomine alieno tenet o), sed quasi possessionem iuris, scilicet ipsius usufructus, ciuilititer, id est, nomine suo p). Iam verb interdicta, quae naturali possessori ordinarie denegantur q), fructuario dantur, non propter naturalem rei siue corporis possessionem, sed quia ciuilititer possidet ius vtendi fruendi, seu usufructum ipsum r). Idem quoque dicendum est de emphiteuta et superficario: nam et hi rei corporalis naturali, sed ipsius iuris ciuili gaudent possessione: id quod ex eo iam probatur, quod vtiketantum interdictum vti possidetis iis soleat reddi r).

§. 3.

Possessioni facti saepe iuris fictionibus vim et potestatem ademptam esse demonstratur.

Investigatis iis adcessionibus, quas possessio sensim paulatimque iuris praesidio nacta est, ea quoque capita, quae iuris autoritate possessioni facti decreuerunt, curam diligentiamque nostram desiderant. Varia huius rei inuenisse et collegisse videor exempla, quibus partes possessionis, quae reuera occurrunt, aut propter

o) l. 12. pr. π. de adq. vel am. poss. de rei vind. l. 13. §. 12. π. de adq. l. 6. §. 2. π. de precar. l. 49. pr. π. vel am. poss.

p) de adq. vel am. poss. l. 5. §. 1. π. ad exhib. l. 10. §. ult. π. de adq. rer. dom.

q) l. 23. §. 2. π. ex quib. caus. mai. l. 10. C. de adq. et rer. poss.

r) l. 3. §. 8. π. vii poss. l. 9. π.

r) l. 4. π. vii possid. l. 3. §. 13-17. π. de vi et vi arm. NOODT. de usufr. L. II. c. 16.

s) BICCIVS de possessione duorum P. I. §. 110. III. et 112. p. 72.

pter utilitatem publicam, aut propter rationes a domini indole repetitas, iuris fictionibus reprobantur. Hoc autem sensu possideri nequeunt res commercio exemptae, veluti res sacrae, religiosae, vniuersitatis et aliae *r*). Locus sacer aut religiosus ne possideri quidem dicitur, etiam si possessor religionem contemnat aut pro priuato locum teneat *u*). Liberum hominem non possidere possumus, quamuis illum vinxerimus, aut pro seruo habeamus, conditionis illius non ignari *x*) nec Iauoleneo *y*) teste rerum natura recipit, vt per eum aliquid possidere valeamus, quem ciuilitate nostra potestate non habemus. Idem *z*) quoque refert, eum, qui scit, hominem liberum esse, quamuis hic conditionem suam ignoret, non possidere. Haec, quae dicta sunt, satis superque probant, liberum hominem possideri posse ab eo, qui conditionis illius ignarus pro seruo eum habeat. PAVLVS *a*) quidem tradit, eum, quem mala fide possidemus, nec nobis, nec sibi metipsum possessionem acquirere, sed obseruandum est, in capite laudato verba *mala fide* referenda esse ad possessorem, qui liberum hominem, quem possidet, seruum quidem, non tamen suum, sed alienum esse putet *b*); in qua quidem specie possessio, quae

F 2

2b

r) l. 1. §. 22. l. 30. §. 1. *π. de adq. vel am. poss.*

u) l. 30. §. 1. *de adq. vel am. poss.*
CUIAC. *comm. ad l. 34. de verb. obl.*

x) l. 23. §. 2. *π. de adq. vel am. poss.* l. 34. *in fin. π. de stipul. seru.*
Cf. l. 30. §. 1. *π. de adq. vel am. poss.* l. 23. *pr. ex quib. caus. mai.* l. 41. *in fin. π. de reb. cred.*

y) l. 23. §. 2. *π. de adq. vel am. poss.*

z) l. 34. *π. de stipul. seru.*

a) l. 1. §. 6. *π. de adq. vel am. poss.*

b) l. 11. *π. ex quib. caus. mai.* l. 23. *pr. cod. l. 118. π. de reg. iur.*

ab eo, qui possidetur, adprehensa est, interea temporis penes neminem erit. Sed haec de materia, quae iuris contemplatione possessionis notionem non admittit, proposuisse sufficiant. Superest, ut de personis quoque dicatur, quibus possidendi facultas iuris autoritate denegatur. Saepe in possessoribus partes possessionis facti animaduertere licet, adfectus autem sibi habendi iuris fictione deesse intelligitur, eoque modo vxor iure ciuili non possidet rem a marito donatam ^{c)} nec filii familias et serui possidere dicuntur ^{d)}, nec ii omnes, qui rem aliquam tenent, pro possessoribus ciuilibus habentur, quamdiu leges alium possidere fingunt ^{e)}. In eiusmodi causis memoria eorum, quae Cap. II. pertractaui, reuocanda est, et perpendendum, solos detentores tantum naturaliter possidere; iis autem, qui pro possessoribus ciuilibus habentur, animum esse possidendi, et detentionem, qua destituti sunt, iure suppleri. **VLPIANO** ^{f)} autore exploratum habemus, naturalem possessorem interdictis vti possidetis aut vtrubi experiri non posse; nec eam quoque possessionem, quae, vtut, si veritatem spectes, cum animo sibi habendi coniuncta sit, pro nuda detentione seu naturali possessione legibus habetur, sufficere, exemplum coniugis donatarii probat, qui interdictis vti possidetis et

c) l. 26. pr. $\pi.$ de donat. inter Vir. rer. dom. l. 118. $\pi.$ de reg. iur. l. 21. et Vx. l. 46. eod. l. 16. $\pi.$ de adq. vel $\pi.$ ad l. lul. de adul.

am. poss.

d) l. 49. §. 1. l. 24. $\pi.$ de adq. vel

am. poss. l. 38. §. 7. $\pi.$ de verb. obl.

l. 93. $\pi.$ de reg. iur. Cf. l. 1. §. 6. de

adq. vel am. poss. l. 54. §. ult. de adq. $\pi.$ vti poss.

e) l. 6. §. 1. l. 18. §. 3. l. 46. $\pi.$ de adq. vel amir. poss.

f) l. 9. $\pi.$ de rei vind. l. 3. §. 8.

ut ubi aduersus neminem defenditur, quia ipsius possessio nudae tantum detentioni aequiparatur g). Ita quoque PAVLVS lib. 7. ad Sabinum h), si eum, qui mihi vendiderit, iusserim, eam rem uxori meae donationis causa dare, et is possessionem iussu meo tradiderit, liberatus erit: quia licet illa iure civili possidere non intelligatur, certe tamen venditor nihil habet, quod tradat. Attamen veteres hoc in loco inter se dissensisse e variis fragmentis patet i), et ipse PAVLVS lib. 54. ad edictum k) refert: si vir uxori cedat possessione donationis causa, plerique putant, possidere eam: quoniam res facti infirmari iure civili non potest, et quid attinet dicere, non possidere mulierem, cum maritus, ubi noluit possidere, protinus amiserit possessionem? Paulus eos reprehendere videtur, qui propter illud principium rem facti iure civili infirmari non posse, contrariam opinionem amplectebantur hoc adiutus argumento, quod leges saepe fingant, non possidere eum, qui reuera possideat; in ea autem causa, quam tractat, ipsam quaestionem non necessariam esse censet, quoniam id inutile futurum sit marito, cum eius contemplatione, ubi noluit possidere, amissa sit possessio.

Sententiae VLPIANI l), qui naturalem possessionem ad interdictum vnde vi pertinere tradit, sed non eam, quae reuera solo corpore constat, vel vt coloni m), exceptio inest, quae regulam firmat,

- g) l. 26. pr. π. de donat. inter Vir. l) l. 1. §. 9. π. de vi et vi arm.
 et Ux.
 h) l. 26. π. de donat. inter V. et U. m) Cf. l. 2. §. 2. π. pro hered.
 i) l. 1. §. 2. π. pro donat. l. 1. §. 9. l. 35. π. fam. erisc. l. 10. §. 1. 2. π.
 10. π. de vi et vi arm. l. 46. π. de adq. rer. dom. l. 79. π. de adq. vel
 don. inter Vir. et Ux. omitt. hered.
 k) l. 1. §. 4. π. de adq. vel amis. poss.

firmat, possessionem coniugis donatarii non pertinere ad interdictum uti possidetis et vtrubi: nam eiusdem Iureconsulti *n*) verba, *inter virum et uxorem nec possessionis ulla donatio est*, confirmant prolatam opinionem, siquidem cum *l. un. π. vtrubi et l. 13. π. de adq. vel am. poss.* coniungenda esse inscriptio edocet. Fragmentum *ULPIANI*, quod in *l. 46. π. de donat. inter Vir. et Vx.* occurrit, haud dubie haustum est a compilatoribus ex eo, quod in *l. 13. π. de adq. vel am. poss.* continetur, et forsitan verba *q* §. II. legis 13. c. tit. haec fuerunt, *sed et it, cui res donata est, (sc. in interdicto vtrubi) adcessionem utetur ex persona eius, qui donavit. Si tamen uxor viro, aut vir uxori donaverit, adcessionem non utetur. Denique inter virum et uxorem nec possessionis ulla donatio est. Adcessionem in eorum persona etc.* Quod quidem caput, quomodo intelligendum sit, paucis expendamus necesse est. Praetorem in interdicto uti possidetis, praesentem quidem, sed iniustam seu vitiosam possessionem tantum aduersus extraneum, minime aduersus eum, a quo quis vi clam aut precario possidet, semper tueri solitum fuisse, in aprico est *o*). At enimvero in interdicto vtrubi vitiosa possessio ne aduersus extraneum quidem proficua erat, nec praesens possessio olim sufficiebat, sed is vincebat, qui maiore parte anni retrorsum numerati nec vi nec clam nec precario possedit, set *p*). Huc verba *LICINII RUFINI* *q*) spectant, maiore parti anni

posse-

n) *l. 46. π. de donat. inter Vir. et U.* *p*) *l. un. π. vtrubi.* *PAVL. sent. I. V. T. 6. §. 1.*
o) *l. ult. π. de adq. vel am. poss.*
l. 1. §. 4. et ult. l. 2. π. uti possidet. *q*) *l. 156. π. de verb. sign.*
l. 17. π. de precar.

possedisse quis intelligitur, etiamsi duobus mensibus possederit: si modo aduersarius eius aut paucioribus (diebus) aut nullis possederit. Nam maior anni pars non ad numerum dierum mensumque, quibus ipse annus constituitur et absoluitur, sed ad possessionem aduersarii refertur, ut is, qui maiori, quam aduersarius, anni parte possederit, obtineat; qui minori, vincatur; et ex his simul adparet, interdictum vtrubi non solum retinendae verum etiam recuperandae possessioni olim patuisse. Hinc *legem 13. π. de adq. vel am. poss.* in qua de adessione temporis agitur, non tam ad vscapionem, quam potius ad pristinam interdicti vtrubi vim ac indolem pertinere arbitror. Etenim si inscriptionem coniungas cum inscriptione *l. vn. π. vtrubi*, non a vero abhorret, Vlpianum in primis edictum praetoris de interdicto vtrubi explicare studuisse, ac proinde verba edicti *maiore parte anni possedisse* toto capite laudato *r)* interpretatum esse, eoque ostendere voluisse, non opus esse, possessorem tanto tempore possedisse, sed priorem quoque alterius possessionem ipsi adcedere posse. Quamquam iam in Digestis interdictum vtrubi interdicto uti possidetis exaequatum fuisse *s)* dicitur, hanc tamen conuenientiam vtriusque interdicti Iustiniani aetate demum contigisse verisimile est siquidem verba, *sed obtinuit, vim eius exaequatam fuisse Vti possidetis interdicto, quod de rerum soli competit: ut is et in hoc interdicto vincat, qui nec vi nec clam nec pretorio, dum super hoc ab aduersario inquitatur, possessionem habet* non ab Vlpiano sed Pandectarum compilato-

r) l. 13. π. de adq. vel am. poss. s) l. vn. §. 1. π. vtrubi,

pilatoribus proficiscuntur, nec dubitandum est, quin ARCAD. et HONOR. constitutio 1) si coloni, quos bona fide quisque possidet, ad alios fugae vitio transeuntes necessitatem propriae conditionis declinare, tentauerint, bonae fidei possesseri primum oportet celeri reformatione succurri: et tunc causam originis et proprietatis agitari, primaeva illius interdicti potestate praesidium inueniat; nam verbis celeri reformatione succurri procul omni dubio interdictum vtrubi intelligitur. Voluisssem et ex praeceptis artis profecto debuisssem de possessione per filiumfamilias aut seruum patri aut domino acquirenda, tum sect. 3. §. I. 2. disserere, quatenus eiusmodi possessio patri aut domino tribuitur, tum hac ipsa §. quatenus filio aut seruo possidendi voluntas denegatur; sed quia haec doctrinae nostrae pars variis difficultatibus obnoxia sentibusque obsita, ita vt proluxa disquisitione indigere videatur, etiamsi pleraque eius capita in tribunalibus nostris exoleuerint, eam peculiari sectione pertractate decreui.

SECT. IV.

De possessione filii ac serui iuris intellectu patri ac domino competente disputatur.

§. I.

De origine ac fundamento.

Quemadmodum iis, qui patriae legumlationi animum aduertunt, obseruare licet, varia iuris principia non a legumlatoris sapien-

1) l. 14. C. de agric. cens. et coloni.

sapientia proficisci; sed Iureconsultis ex natura et indole negotii et instituti, de quo quaerebatur, ea colligentibus originem debere, ita pleraque iuris Romani principia sensim paulatimque nata esse, neminem facile puto, fore, qui dubitet aut ignoret. Possessionem secundum propriam naturam duabus partibus constituisse, et ex his praecepta Iureconsultos tradidisse comprobavi. Inde procul omni dubio ratio patefcit, cur patria aut dominica potestas patri aut domino proprie non prodesse dicatur ad possessionem per filium aut seruum acquirendam, siquidem ea, quae facti sunt, ad patrem vel dominum non transeunt a). At vero tum propter utilitatem publicam tum propter ea principia, quibus rerum dominium regebatur, introductum est, ut et patri per filium, et domino per seruum possessio acquireretur b), licet id ipsum ius ex indole possessionis aliquo modo rursus temperatum fuerit, Paulo teste, *ille, per quem volumus possidere, talis esse debet, ut habeat intellectum possidendi c)*, ideo si furiosum seruum miseris, ut possideas, nequaquam videris adprehendisse possessionem d), quod si impuberem miseris ad possidendum, incipies possidere: sicut pupillus, maxime tutore autore, acquirit possessionem e): pupillus per seruum siue puberem, siue impuberem acquirit possessionem, si tutore autore iusserit, eum ire in possessionem f). Solliciti quoque videbantur

a) l. 44. pr. π. de cond. et demonstr. l. 14. §. 2. π. quand. dies legar.

b) l. 1. §. 5. et 12. π. de adq. vel am. poss. l. 10. §. 2. π. de adq. rer. dem.

c) l. 1. §. 9. π. de adq. vel am. poss.

d) l. 1. §. 10 π. eod.

e) l. 1. §. 11. π. eod.

f) l. 1. §. 13. π. eod.

tur prudentes de fundamento, quo nouum principium de possessione sine speciali mandato per seruum aut filium adipiscenda reciperetur, et cum indole possessionis quodammodo conciliaretur. In domino quidem facile color repertus est, nempe serui possessio: adeoque conuenit, vt per seruum dominus acquireret possessionem, si ipsum seruum possideret. Id quidem exemplum, quo dominus per seruum possessionem acquirere dicitur, licet eum non possideat, ad veram ac propriam possessionis indolem redire videtur, si nempe a nemine seruus possideatur, et dominus illum ipsum iusserit, veluti procuratorem, suo nomine adprehendere possessionem: eodemque modo extraneus, si iusserit seruum suo nomine adipere possessionem, eam acquireret *g*). Quum autem filius vtpote liber homo possideri non posset *h*), intuitu patris eadem ratio cessabat, quae de domini possessione reddebatur. Vnde igitur aut omnino erat concedendum, patrem per filium possidere non posse, aut ab indole possessionis vltius erat recedendum statuendumque, patrem propter solam patriam potestatem etiam possessionem per filium acquirere, quamuis ipsum filium nec possideat, nec possidere queat. Posterius autem inualuit, ac proinde plus hac parte possessio patris ex iure mutuata est, quam possessio filii.

§. 2.

g) l. 34. §. 2. *π. de adq. vel am. poss.* l. 31. §. 2. *π. de usurp.*

h) l. 1. §. 8. *π. de adq. vel am. poss.*

Quantum patris ac domini possessio, quam per filium et seruum adprehendere
 censetur, ex iure miruata sit, traditur.

Possessionem saepenumero iuris fictione adquisitam censerit, tanto certius adferendum est, quanto magis exploratum habeo, manifesta huius rei vestigia relicta esse, singulasque adeo rationes, quae possessioni iuris locum fecerunt, inueniri in ea possessione, quae vtut a filio et seruo adquisita, patri tamen et domino tribuitur. Hoc enim principio a dominii indole deducto, iam ex analogiae et vtilitatis publicae rationibus placuit, vt domino ac patri ignorantibus etiam cederet ea possessio, quam seruus aut filiusfamilias adprehenderunt, iussu nimirum ad negotia gerenda instructi, velut procuratores, etiamsi possessionis adprehensio ipsis in specie non fuerit commissa i), nec non eodem modo per seruum alienum aut liberum hominem, quem bona fide, tanquam seruum possidemus, eorum, quae ipsis obuenerunt ex re nostra aut ex operis suis, possessio nobis adquireretur l): iussu autem et mandato non opus esset in iis, quae filius ac seruus ex causa peculiari tenerent; quorum quidem possessionem, ex maleficio non profectam l), pater ac dominus ignorantes statim acquirere dicuntur m). Attamen obserues quaeso, illud ius intuitu domini non

G 2

aliter

- i) l. 31. §. 3. π. de vsup. l. 34. D) l. 24. π. de adq. vel am. poss. §. 1. 2. π. de adq. vel am. poss. l. 1. §. 15. π. de vi et vi arm. l. 58.
 k) l. 1. §. 6. π. de adq. vel am. π. de reg. iur. ibique IAC. GOTHOFRED.
 l) l. 21. pr. π. de adq. rer. dom. m) l. 1. §. 5. l. 3. §. 12. l. 44. l. 23. π. eod. §. 4. 5. l. per quas §. 1. π. de adq. vel am. poss. ANT.
 perf. cuiq. adq. FABER

aliter locum inuenire, nisi ipse seruum possideat ⁿ⁾; quod vero patrem attinet, possessionem filii in censum non venire. Quum igitur pater per filium possessionem adquirat iure patriae potestatis et mero arbitrio legis, quumque nomine peculiari etiam inficius per filium possideat, ei impedimento esse nequit, quod filium in potestate esse ignoret. Id quidem Ulpianus ⁾ innuit, *quid quid filius peculiari nomine adprehenderit, id statim pater eius possidet, quamvis ignoret in sua potestate filium.* Porro, si alius forte filium tanquam seruum possidet, licet bonae fidei possessor sit, per filium non acquirit possessionem, nisi ex re sua vel ex operis filii ^{p)}, non autem ex re patris, id est, ex eo peculio, quod patrem sequi solet. Quam ob rem, cum durante filii detentione salua et illibata sit potestas patria, et pater ex causa peculiari ignorans per filium possessionem adipiscatur, dicendus etiam est possidere ex ea causa per filium posse, licet filius ab alio possideatur. Hinc ULPIANVS ^{q)} ait *amplius, etiamsi filius ab alio tanquam seruum possideatur, idem erit probandum.* Ceterum facile est intellectu, principia, quae tradidi, tantum de peculio, quod profectitium audit, accipienda esse, nec sublata patria potestate locum inuenire. In eo tamen iuris notio non excludenda est, quod filiusfamilias rem ad peculium profectitium pertinentem, quamuis patremfamilias.

FABER *in iurispr. Papin. Tit. XI. Spectari, probat l. 39. π. de stipul. Princip. §. Illos. 26. Cf. l. 24. π. de seru. adq. vel am. poss. l. 8. pr. et l. 47. π. de vsurp. l. 2. §. 11. π. pro cur.*

e) l. 4. π. de adq. vel am. poss.
 p) l. 1. §. 6. π. de adq. vel am. poss. §. 4 l. per quas pers.
 n) Hanc tamen serui possessionem in dominio acquirendo non semper
 b) l. 4. π. de adq. vel am. poss.

familias se factum ignoret r), eandemque adeo ex die, quo pater captus fuerit, si hic apud hostes decesserit, possidere intelligatur s). In aliis autem peculii generibus, quae pedetentim introducta sunt, non alienum est credere, regulam inualuisse, filiumfamilias, ex quibus causis acquirat, ex iisdem etiam possidere posse t). Aliae ineundae sunt rationes in iis principiis enucleandis, quae domini potestatem respiciunt. Servus quidem possidere nequit, licet in libertate moretur, nec ipse amplius a domino possideatur u). Sed quia per servum possidere non potest, nisi is, qui ipsum servum possideat, notandum est, dominum quoque, si servum possidere desit, per eum ne peculiari quidem nomine possessionem acquirere, etiamsi a nemine servus possideatur. x) Idem statuendum est, si servus ab alio possideatur y), neque eo casu

G 3

r) l. 44. § 4. π. de usurp.
s) l. 44. § 7. π. de usurn. ANT.
FABER. *Iurispr. papin. Tit. XI. princ.*
g. *libr. 28*

t) Paulus in l. 4 §. 1. π. de usurp. mentionem tantum facit peculii castrensis. Verba et maxime adiecisse Tribonianum, tradit CUIAC in *comm. ad Tit. π. de usurp.* Dissentit BACHOV. ad *Treuler. Vol. II. Disp. XXII. Tb. 2 libr. B.* Aliam sed parum probabilem opinionem tuetur RETES in *praef. ad Tit. π. de adq. vel am. poss. Part. I. c. V. Sect. 3. in Meerm. Thes. T. VII.* De origine peculiorum nihil dicendum, siquidem praeter GALVANVM, MANSIVM, VOORDAM, III. CHR. RAV in libello, quo historiam iuris

ciuilis de peculii Lips. 1770. enarrauit, iurisprudentiae elegantioris cultoribus ita satisfecit, vt id iuris ciuilis caput nouo interprete non indigere videatur,

u) l. 31 § 2 π. de usurp.

x) Non repugnat l. 34. §. ult. π. de adq. vel am. poss. quae tantum de seruo procuratore agit, nec obiciendum est, quod captiuus rerum peculiarium possessionem per seruum retineat, licet ipsum seruum possidere desierit l. 29. π. de captiu. et poss. l. 12. §. 2. eod. Id enim peculiare ius captiuus ad alias causas produci non debet.

y) l. 1. § 6. π. de adq. vel am. poss. l. 54. §. ult. π. de adq. rer. dom.

casu dominus dici potest simul eum possidere, quia duo in solidum eundem seruum ad eandem causam possidere nequeunt. In his igitur causis, quibus aut ipse seruus, aut extraneus, qui eum possidet, possessionem acquirere nequit, veluti si mala fide eum possideat, possessio, quam seruus adprehendit, interim penes neminem erit. 2) Huc quoque verba POMPONII spectant a): *si seruus meus tibi bona fide seruiret et rem emisset traditaque ei esset: Proculus nec meam fieri, quia seruum non possidebam; nec tuam, si non ex re tua sit parate. Sed si liber bona fide tibi seruiens emerit, ipseus fieri.* Si dominus seruum potestati subiectum esse ignorat, putans forte, eum liberum esse, per eum quoque ne peculiari quidem nomine possidere potest, quia possessio serui deficit: nam liberi hominis possidendi animum nec habemus nec habere possumus b). His principiis, quae fundamento, quod iure agnatum est, conueniunt, propositis, ad alia capita proficiscor, in quibus Icti ad dominii indolem respiciunt. Seruum alienum, alii stipulando non acquirere domino liquet c), adeoque mirum non est, quid sit, quod Icti tradant, dominum ne ex iussu quidem suo possessionem acquirere, si seruus eam adprehendat, animo acquirendi extraneo. d) At vero nec extraneus istam possessionem

- a) l. 1. §. 6. π. de adq. vel am. poss. nat. cf. DE RETES in Repet. praed. ad tit. π. de V. O. Parr. I. Tract. III. Confess. 4. §. 28. in Meerm. Thes. Tom. VII. Aliam sententiam complectitur CHES. in expres. L. I. c. 32. in iurispr. Rom. et Arc. T. II.
 b) l. 41. in fin. π. de reb. cred.
 c) l. 30. π. de stipul. l. 37 §. 4. 6. π. de adq. rer. dom. De l. 12. π. de donat. quae huic principio repugnat.
 d) l. 1. §. 19. π. de adq. vel am. poss.

nem suo nomine adprehensam adcipiet, quia ipsius serui possessio deficit, quae sicut in domino, ita multo magis in extraneo necessaria est, si ea, quae a seruo comparata sunt, possidere velit *e*). Attamen per seruum communem non aliter atque per proprium possessionem adquirunt etiam singuli in solidum, modo hoc agat seruus, ut vni acquirat *f*). Iam de iis differendum est, quorum ministerio dominus seruum possidere pergat. Quoniam fructuarium per seruum ea possidere constat, quae seruus ex re ipsius vel operis suis acquirat *g*), his tamen causis exceptis per illum dominus proprietatis possidet *h*). PAVLO autore usufructuarius quidem in possessione est *i*), sed seruus fructuarius ab eo non possidetur *k*), siquidem proprietatis dominus, serui, qui in usufructum datus est, possessionem per fructuarium continuat, ac perinde nihil impedimento est, quo minus etiam possessionem per huiusmodi seruum acquirat. Omnium optime Venuleius *kk*) hanc sententiam tractat, modo acutam SCHVLTINGII aliorumque *l*) emen-

e) l. I. §. 3. π. de stipul. seru. l. 32.
§. 4. 6. π. de adq. rer. dom. Errat
BACHOV. ad Treul. Vol. II. disp.
21. Tit. 2. lit. D qui in l. I. §. 19.
π. de adq. vel am. poss. possessionem
ex sententia Pauli extraneo acquiri
arbitratur.

f) l. I. §. 7 π. de adq. vel am. poss.
vbi expresse verba adduntur sicut in
dominio acquirendo.

g) l. 49. pr. et l. I. §. 8. π. de
adq. vel am. poss. l. 21. π. de usufr.

h) l. 10. §. 3. π. de adq. rer. dom.
§. 4. I. per quas pers. cuiq. adq.

i) l. 60. §. 1. π. de usufr.

k) l. I. §. 8. π. de adq. vel am.
poss.

kk) l. 52. π. de adq. vel am. poss.
cf. l. 5. §. 1. π. ad exhib.

l) SCHVLTING. ad Paul. sent.
L. V. Tit. 6 §. 8. not. 43. MERENDA
controv. L. XII. c. 1. num. 5.

emendationem, Basilicorum *m*) autoritate munitam sequaris, legentium, „permisceri causas possessionis et ususfructus non oportet, quemadmodum nec possessio et proprietas misceri debeat. Nam neque impediri possessionem si alius fruatur, neque alterius fructum amputari, si alter possideat.“ Si seruus expresse dixerit, ex re fructuarii aut operis suis se non fructuario, sed domino per traditionem adipisci, aut stipulando acquirere *n*), certum quidem est, et dominium et possessionem rei domino cedere, sed quo modo hac in causa indemnis praestetur fructuario, Pomponius edocet *o*). Verba autem *item si seruus bona fide nobis seruiat, et id, quod nobis acquirere poterit, nominatim domino suo stipulatus fuerit, ei adquiret*, tantum de dominio, minime de possessione intelligi possunt, quia dominus ne peculiari quidem nomine per seruum possidere potest, si seruus ab alio possideatur *p*). Cum dictum sit, dominum duntaxat, si seruum possideat, per eum possessionem acquirere, quaestio iam nascitur, num regulae quoque intuitu usufructuarii inhaerendum sit. Is enim ex re sua et ex operis serui per seruum possidere potest, neque tamen illum ciuiler possidet. Papinianus *q*) inquit *possessio quoque per seruum, cuius usufructus meus est, ex re mea, vel ex operis serui acquiritur mihi: cum et naturaliter a fructuario teneatur, et plurimum ex iure possessio mutuetur*. His verbis Papinianus innuit, ad possessionem per seruum

m) Basil. L. 2. Tit. 2. in *Meerm.*

Ibid. T. VII. p. 49.

n) l. 27. § 5. *π. de adq. rer. dom.*

l. 22. l. 28 §. 1. l. 39. *π. de stip. poss.*

o) l. 39. *π. de stip. seru.*

p) l. 54 §. *ult. π. de adq. rer. dom.*

q) l. 49. *pr. π. de adq. vel am.*

seru.

vum acquirendam, necessariam omnino esse ipsius serui possessionem; usufructuarium quidem habere naturalem possessionem serui, animum vero sibi habendi, quo ordinarie carere non possumus, in hac specie non spectari, quoniam principium, quo dominium, quod a seruo adquisitum est, nonnunquam fructuario tribuitur, iure etiam ad huiusmodi possessionem translatum est.

Ita PAVLVS r) *per eum, in quo usufructum habemus, possidere possumus, sicut ex operis suis acquirere nobis solet: nec ad rem pertinet, quod ipsum non possidemus: nam nec filium, iudicat, nullum impedimentum possessioni per seruum fructuario acquirendae inde emergere, quod fructuarius destitutus sit civili possessione ipsius serui, cum eodem modo, quo patri per filium possessionem acquirere licet, etiamsi eum non possideat, iuris fictione possessio quam seruus adeptus est, ad fructuarium pertinere possit. Nullus quoque dubito, quin usufructuarius ac bonae fidei possessor ex re sua et operis serui possessionem adquirat, etiamsi in fuga seruus sit, modo fugitiuus adhuc possideri intelligatur. Sed si alius possessionem serui iamiam nactus est, eodem modo, quo proprietatis dominus possidere desinit, inferendum est, fructuarium quoque per eiusmodi seruum possessionem saltem acquirere non posse. Quamquam IULIANVS, cuius opinioni VLPIANVS s) subscribit, id quod seruus nondum finito usufructu ex re fructuarii stipulatus est, fructuario acquiri existimat, ideoque colligit, dici posse, non amitti usufructum, licet seruus ab alio possideatur, ea tamen tantum*

r) l. 1. §. 8. π. de adq. vel am. poss.

s) l. 12. §. 3. 4. π. de usufr.
H

tantum de stipulatione et dominio acquirendo, minime vero de possessione adicienda esse arbitror. Per seruum pignori datum creditor possessionem acquirere nequit, quamvis eum possideat. Sententiam veterum ea de re PAVLVS 1) proponit *per seruum corporaliter pignori datum non acquirere nos possessionem*, Iulianus ait: *ad vnam enim tantum causam videri eum a debitore possideri: ad usucapionem. Nec creditori: quia nec stipulatione, nec villo alio modo per eum acquirat, quamvis eum possideat*,

Non omittendum est subtilissimum iuris Romani principium, seruum hereditarium non acquirere heredi, hereditatem vel ea quae sunt eiusdem hereditatis 2): id quod ad possessionem quoque translatum est: nec tamen longius producendum esse Icti censuerunt 3). Hinc a) si plures serui legati, per vnum ceteri possidentur b) si pariter emti vel donati per vnum reliquorum possessio acquiri potest 4) c) si ex parte heredi instituto seruus legatus sit, propter partem, quam ex causa legati habet, acquirat fundi hereditarii possessionem 5) d) idem dicendum, si quis iusserit seruum communem adire hereditatem, quia propter partem suam acquirat a) e) si is qui Titio seruum vendiderat, heredi eius eum tradiderit, poterit heres rerum hereditariarum possessionem per eum acquirere, nec si ex stipulatu vel ex testamento seruus testator debitus fuisset et heres eum adcepisset, prohibetur rerum hereditariarum possessionem per eundem adprehendere b).

§. 3.

1) l. i. §. 15. *π. de adq. vel am. poss.*
 2) l. 43. *π. de adq. vel. omitt. hered.* l. 18. *π. de adq. ver. dom.*
 3) l. i. §. 16. *π. de adq. vel am. poss.*

4) l. i. §. 16. *cod.*
 5) l. i. §. 17. *cod.*
 a) l. i. §. 18. *cod.*
 b) l. 38. §. 2. l. 48. *cod.*

§. 3.

Varia capita exhibentur, quae necessaria consecutione principii de possessione iuris traditis continentur.

Contemplanti mihi et adcurata mentis trutina examinanti ea capita, quae tum propter utilitatem publicam, tum propter domini indolem possessioni adcesserunt, persuasum habeo, ab iis nonnulla quoque velut necessaria consecutione proficisci, et a Iureconsultis proponi, ut possessio omnibus numeris secum ipsa consentire videatur. Ex principii, quae tradita sunt, intelligitur, cur liber homo, si ipse possideatur, possessionis aliarum rerum suo nomine acquirendae incapax habeatur.). Praeterea ex eo, quod dominus ac pater ignorantes adeo possessionem eorum acquirere possint, quae seruus vel filius ex peculiari causa tenent, prono alueo fluit, infantem ac furiosum per seruum d), imo patrem furiosum per filium ex peculiari causa possessionem acquirere e). Quanquam iuris singularis notioni debetur, quod vacuum tempus ante aditam hereditatem, id est, hereditatis iacentis verae possessioni subinde comparetur, tum ut compleatur usucapio a defuncto coepta, tum ut ea incipiat, si quid forte seruus hereditarius peculiari nomine adquisiuerit f), malle tamen ex princi-

H 2

pio

c) l. I. §. 6. π. de adq. vel am. poss. l. 23. §. I. π. cod. l. 54 §. ult. π. de adq. rer. dom. l. 118. π. de reg. iur. l. 23. pr. π. ex quib. caus. mai.

d) l. I. §. 5. π. de adq. vel am. poss. l. 32. §. 2. π. cod. l. 28. π. de usurp. ibique CUIAC.

e) arg. l. 8. §. I. π. de bis, qui sui vel alien. iur. quae, quod ipse possessionem adinet, de rebus tantum peculiaribus est intelligenda.

f) l. 44. §. 3. π. de usurp. Cf. l. 40 π. de usurp. l. 13. §. 5. de adq. vel am. poss. l. 6. §. ult. π. pro emr.

pio commemorato, quod scientia domini ac patris non spectanda sit; ea capita colligas, quibus tum is, qui apud hostes est g), tum etiam heres h) retro possedisse statuitur, quidquid filius vel seruus, aut iacente hereditate seruus hereditarius ex causa peculiari comparauerint i). De eo fonte, e quo hauriendum est, ipse Papinianus k) non cogitavit, dum ait, *post mortem domini seruus hereditarius peculi nomine rem coepit tenere: usucapionis primordium erit tempus hereditatis adita, quemadmodum enim usucapietur, quod ante defunctus non possederat?* Non quidem Papinianus negat, heredem iuris auxilio nondum adita et adprehensa hereditate continuare possessionem rerum, quam defunctus habuerat, eamque in usucapione non interruptam esse, sed heredi quoque prodesse, id tamen iuris beneficium exulare censet, quando ipse defunctus res non possedit, sed seruus hereditarius eas adprehendit. Certe si hoc iuris beneficium, ex quo ante aditionem et adprehensionem hereditatis vera heredis possessio nonnunquam intelligitur, cum eo cumulasset, quo domino ac patri ignorantibus quoque possessio tribuitur, contra opinionem, quam alii prudentes amplectuntur, responsum non ita redditurus fuisset. Eadem ratio, qua domini ac patris conditioni prospectum est, effecit, ut de usufructuario ac bonae fidei

g) l. 12. §. 2. π. de capt. et poss. lim. l. 44. §. 7. π. de usurp.

h) l. 1. §. 5. π. de adq. vel am. poss. l. 16. π. de obl. et act. l. 44. §. 3. π. de usurp. vbi abstinendum omnino ab emendatione *BESTII de ration. emend. leg. c. 23. num. 4. ut ex iis, quae CUIAC. ad l. 45. §. 1. π. cod.*

et *CHES. interpr. L. I. c. 40. §. 14. 17. et 28.* me docuerunt, apparet.

i) id ex principio laudato colligendum esse, Paulus aperte indicat coniunctione igitur in l. 1. §. 5. π. de adq. vel am. poss. Cf. l. 44. §. 7. π. de usurp.

k) l. 45. §. vii. π. de usurp.

fidei possessore idem statueretur: nam ii quoque nomine peculii, quod ipso sequitur, per seruum aut liberum hominem bona fide possessum ignorantes possessionem quoque acquirere perhibentur *l*). Iam antea proposui, patrem per filium possidere, quamuis ipsum filium non possideat, nec possidere possit, neque desunt singula capita, quae deduci inde debeant. Ita pater per filium peculiari nomine possessionem acquirit, etiamsi eum esse in potestate ignorat, aut filius ab alio tanquam seruus possideatur *m*). Haec et alia forte exempla, quae in hunc censum referenda, non adinet fufus examinare, siquidem ex iis principiis, de quibus supra dictum, haud difficulter colliguntur.

Sed iam ad id veniam, quod huius commentationis scribendae occasione praebuit gratissimam. Scilicet via mihi paranda erat ad indicendam solennitatem, quae futuro d. XXII. Octobr. hora IX. ante meridiem audita in auditorio Iureconsultorum habebitur: in qua munus Professoris iuris extraordinarii, singulari Serenissimi ac Indulgentissimi Principis Electoris gratia, Eiusdemque Amicorum suffragiis in me collatum, auspicatorum, breuem, de dignitate Iurisperorum, orationem ita recitabo, vt quantus in me sit ob hoc adeptum beneficium sensus pietatis, quantaue illud merendi cupido, simul palam

l) l. 7. §. 8. π. pro ems.

m) l. 4. π. de adq. vel am. poss.

palam fiat. Quam quidem panegyriam ut Rector Academiae Magnificus, Illustrissimi comites, Proceres Academiae Amplissimi, Omnes litterarum Fautores, Comitones denique Generosissimi atque Praenobilissimi, sua praesentia condecorare et splendorem reddere velint, omni, qua par est, obseruantia rogo.

P. P. in studio Lipf. Dom. XX. post Festum Trinitatis
A. R. S. MDCCXCV.

E R R A T A.

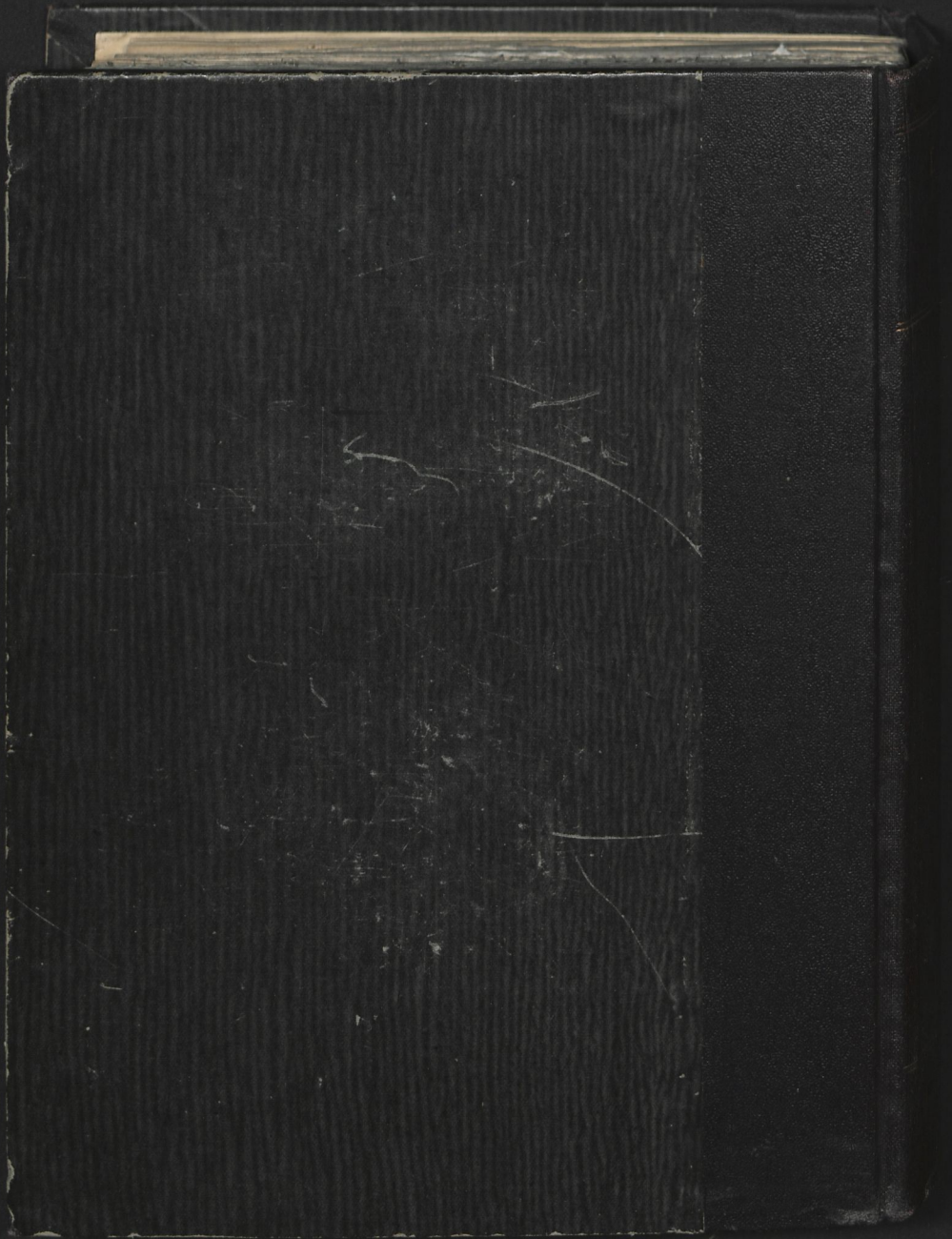
- p. 36. lin. 5. loco: *quidem* leg. *quidam*.
p. 41. lin. 14. loco: *statu* leg. *statutum*.
p. 41. lin. 15. loco: *fitum* leg. *fit*
-

ULB Halle 3
003 067 572

TA-01

609.
1795, 19.
2

HERMENEVTICES
TITVLI PANDECTARVM
DE ADQVIRENDA VEL
AMITTENDA POSSESSIONE

SPECIMEN I.
DE
PRINCIPIIS POSSESSIONIS, QVAE A IVRIS
FICTIONIBVS PROFICISCVNTVR.

SCRIPSIT
ET
AD AVDIENDAM ORATIONEM
QVA
MVNVS PROFESSORIS IVRIS EXTRA ORDINEM
CLEMENTISSIME SIBI DEMANDATVM

DIE XXII. OCTOBR. MDCCXCV.
H. IX.

IN AVDITORIO IVRECONSVLTORVM
AVSPICABITVR
HVMANISSIME INVITAT
D. FERDINANDVS GOTTHELF FLECK
PROF IVR. EXTR.

LIPSI AE
EX OFFICINA BVDERI.

